रास्कोट नगरपालिका कालिकोट

शिक्षा क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९

पहिलो संशोधन २०८१

Education Sector Disaster Preparedness and Response Plan of Raskot Municipality Kalikot

नेपाल शिक्षा समूह

रास्कोट नगरपलिका कालिकोट,

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

धन्यवाद ज्ञापन

कालिकोट जिल्लाको सदरमुकाम देखी रास्कोट नगरपालिका उत्तर पश्चिम सान्नित्रिवेणी गाँपालिका र पचालझरना गाँउपालिका सँग सिमाना जोडिएको रास्कोट नगरपालिका साविकका ३ गा.वि. सहरु (फुकोट,स्यूना,सिपखाना) एक-आपसमा गाभेर संघीय पुर्नसंरचना अयोगको प्रतिवेदन बमोजिम मिति २०७३ फागुन २७ गते देखि रास्कोट नगरपालिका बनेको हो ।साबिकका ३ वटा गा वि स हरूलाई पुर्नसंरचना गरी हाल यस नगरपालिकामा ९ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । यस नगरपालिकाको वडा नं. ५ स्थित साविकको स्यूना गा.वि.स. को भवन रहेको ठाउँ सबै वडाहरूका लागि भैगोलिक रूपमा पायक पर्ने भएकाले नगरपालिकाको केन्द्र सोही स्यूना रहेको छ ।

प्राकृतिक रुपमै यो नगरपालिका भुकम्प, पहिरो, बाढी, आगलागि, च्याक, हावाहुरी, असिना जस्ता बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको छ र यस प्रकारका विपद्का घटनाबाट वर्षेनी क्षती हुने गरेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रभावले गाउँपालिकामा विपद् जोखिम अझ बढाईरहेको छ । रास्कोट नगरपालिका धेरैठुलो भुभाग भिरालो हुदा वर्षेनी पहिरोले धनजनको क्षती गर्ने गरेको उदाहरण पनि यस नगरपालिकामा प्रसस्त पाईन्छ । यसरी नगरपालिकाको बहु प्रकोपको हिसावले उच्च जोखिममा रहेका अवस्था छ ।

नेपालको संविधान, २०७२ ले विपद् व्यवस्थापनलाई तिनवटै तहका सरकारको साझा अधिकारको सुचीमा राखेको छ । विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली,२०७६,स्थानिय सरकार संचालन ऐन,२०७४ र नगरपालिका स्तरीय विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५ ले प्रवन्ध गरको स्थानीय सरकारको विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी काम कर्तव्य र अधिकार अनुसार नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि आवश्यक नीति, रणनीति तथा योजना तयार गर्न, ऐन नियम तथा कार्यविधि तयार गर्न, अध्यन अनुसन्धान र विपद् जोखिमको लेखजोखा गर्न गराउन, विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पुर्वतयारी गर्न र प्रतिकार्य संचालन गर्न सक्दछ । यसै आधारमा रास्कोट नगरपालिकाले विपद्को प्रभावकारी प्रतिकार्य तथा त्यसको लागि पर्याप्त पुर्वतयारकिो लागि प्रकोप, संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखाको आधारमा रास्कोट नगरपालिकाको विपद् पुवैतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरेको छ । यस क्षेत्रमा बारम्बार भइरहने प्रमुख विपद्का घटनाहरुलाई मध्यनजर गरी सामान्य पुर्वतयारीका गतिविधिहरुलाई सम्वन्धित विषय क्षेत्रगत योजना तथा कार्यक्रमहरुसँग समायोजना र एकिकरण गरी विपद् जोखिम सुसूचित विकासको अभ्यास मार्फत नगरपालिकाको उत्थानशीलता विकास गरिनेछ ।

यस योजना कार्यान्वयनबाट विपद् जोखिम न्युनीकरण गर्दै विपद्का कारण हुने क्षती एव्म नोक्सानी घटाउन नगरपालिकालाई सहयोग पुग्नेछ भन्न विश्वास लिएको छु । यस रास्कोट नगरपालिकाको विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको लागि आर्थिक,प्राविधिक तथा विज्ञ सहयोग, सुचना संकलन, विश्लेषण र विभिन्न चरणको छलफल गरी योजना तयारीका लागि युनीसेफ नेपाल, समाज जागरण केन्द्र(स्याक) नेपाल द्धारा सचालित गुणस्तरीय सिकाईका लागि विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माण तथा बजेट कार्यान्वनमा स्थानीय तहको क्षमता विकासमा सवलिकरण कार्यक्रम लाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । त्यसैगरी यस योजना निर्माणमा नेर्तत्व दायि भुमिका निर्वाह गर्ने गाउँपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख लगायत योजना निर्माणमा संलग्न सम्पुर्ण आदणिय महानुभावहरुलाई धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

धर्मराज शाही
नगर प्रमुख

परिच्छेद १: परिचय 1

११ रास्कोट नगरपालिकाको परिचय 1
१.२ शिक्षा समूहको पृष्ठभूमि 5
१.३ उद्देश्यहरू (लक्ष्य, उद्देश्यहरू) 6
१.४ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन विधि र कार्यपद्धति 7

परिच्छेद २ शिक्षा क्षेत्रमा प्रकोप, सङ्कटासन्नता र जोखिम विश्लेषण 8

२.१ समग्र विपद् जोखिम 8
२.२ विद्यालयको विपद् सङ्कटासन्नता 9
२.३ विद्यार्थीको विवरण 10
२.४ शिक्षकको विवरण 11
२.५ शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको विवरण 11
२.६ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा 12

परिच्छेद ३ बाढी पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 13

३.१.१ बाढी पहिरोको परिदृश्य 13
३.१.२ बाढी पहिरोको घटना विवरण 13
३.१.३ बाढी पहिरोबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर 14
३.१.४ बाढी पहिरोको प्रतिकार्य रणनीति 14
३.१.५ बाढी पहिरोको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण 15
३.१.६ बाढी पहिरोको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 18
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना 18
३.६.२ बाढी पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति 20
३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना 23
३.६.४ बाढी पहिरोको प्रतिकार्य योजना 24
३.६.५ बाढी पहिरोको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना 25
३.६.६ बाढी पहिरोको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना 26
४.६.७ बाढी पिहिरोको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति 26

३.२. हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 27

३.२.१ हावाहुरीको परिदृश्य 27
३.२.२ हावाहुरीको घटना विवरण 27
३.३.३ हावाहुरीबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर 27
३.४.४ हावाहुरीको प्रतिकार्य रणनीति 28
३.५.५ हावाहुरीको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण 29
३.६.६ हावाहुरीको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 31
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness) 31

३.६.२ हावाहुरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति 33
३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना 36
३.६.४ हावाहुरीको प्रतिकार्य योजना 37
३.६.५ हावाहुरीको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना 38
३.६.६ हावाहुरीको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना 39
४.६.७ हावाहुरीको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति 39
४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना 40

३.३ भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 40

३.३.१ भूकम्पको परिदृश्य 40
३.३.२ भूकम्पको घटना विवरण ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
३.३.३ भूकम्पबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर 41
३.३.४ भूकम्पको प्रतिकार्य रणनीति 41
३.३.५ भूकम्पको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण 42
३.३.६ भूकम्पको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 45
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (GENERAL PREPAREDNESS) 45
३.३.७ भूकम्प पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति 47
३.३.८ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना 51
३.३.९ भूकम्पको प्रतिकार्य योजना 52
३.३.१० भूकम्पको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना 53
३.३.११ भूकम्पको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना 54
३.३.१२ भूकम्पको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति 54
४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना 54

३.४. आगोलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 55

३.४.१ आगोलागी परिदृश्य 55
३.४.२ आगोलागी घटना विवरण 56
३.४.३ आगलागिले शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर 56
३.४.४ आगोलागी प्रतिकार्य रणनीति 57
३.४.५ आगोलागी प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण 58
३.४.६ आगोलागी लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 60
३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (GENERAL PREPAREDNESS) 60
३.४.७ आगलागि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति 62
३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना 65
३.४.६.४ आगोलागी प्रतिकार्य योजना 66
३.६.५ आगोलागी प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना 67
३.६.६ आगोलागी अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना 68
४.६.७ आगोलागी विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति 68
३.४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना 69

परिच्छेद ४: कृत्रिम घटना अभ्यास तथा योजनाको परीक्षण 70

४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास 70
४.२ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका 70
४.३ कृत्रिम घटना अभ्यासका लागि सन्दर्भ सामग्री 73

परिच्छेद ५: समन्वय र सहकार्य 75

५.१ संघ,प्रदेश,जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूह बिचको समन्वय र सहकार्य 75
५.२ अन्तरविषयगत तथा निकायगत समन्वय र सहकार्यः 75

परिच्छेद ६: सूचना व्यवस्थापन, सञ्चार तथा पैरवी 76

६.१ सूचना व्यवस्थापन 76
६.२ सञ्चार तथा पैरवी 76
६.३ सञ्चार र पैरवी योजना 76

परिच्छेद ७: अनुगमन र समीक्षा 78

७.१ अनुगमन संयन्त्र र कार्यसूची 78
७.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्ययोजना 78
९.३ योजनाको समीक्षा र परिमार्जन 79

अनुसूची 79

परिच्छेद १: परिचय

१.१ रास्कोट नगरपालिकाको ऐतिहासीक पृष्ठभूमि

नेपालको कान्छो जिल्ला भनेर चिनिने कालिकोट जिल्लाको सबैभन्दा सानो तर अति सुन्दर , भौगोलिक रुपमा मिलेको नगरपालिका रास्कोट नगरपालिका हो । साविकका स्यूना , सिपखाना र फुकोट गा.वि.स. को भूभागलाई मिलाएर यस नगरपालिकाको स्थापना वि स २०७३ फागुन २७ गते भएको हो । रास्कोट नगरपालिकाको पूर्वमा पचालझरना गाउँपालिका,पश्चिममा सान्नि त्रिवेणी गाउँपालिका, उत्तरमा बाजुरा जिल्ला र दक्षिणमा पचालझरना रहेका छन् । यस सुन्दर नगरीमा प्रसिद्ध पर्यटकीय स्थलहरु शम्भुनाथ मन्दिर, देउरा मालिका मन्दिर, मलयागिरी पाटन, रास्कोटी राजाको दरबारको अवषेश, रानिवन रहेका छन् । बाजुरा जिल्लामा रहेको प्रशिद्ध तिर्थस्थल बडिमालिका जाने बाटो समेत यसै नगरपालिकाबाट रहेको छ । जमुनाहा हिल्सा अन्तराष्ट्रिय सडक सञ्जालमा जोडिएको र फुकोट कृणाली हाइड्रो पावरको ड्याम समेत यसै नगरपालिकामा बन्ने भएकोले यसको भविष्य सुन्दर रहेको छ ।

क) भौगोलिक अवस्थिति

नेपालको कान्छो जिल्ला भनेर चिनिने कालिकोट जिल्लाको सबैभन्दा सानो तर अति सुन्दर , भौगोलिकरुपमा मिलेको नगरपालिका रास्कोट नगरपालिका हो । साबिकका स्यूना, सिपखाना र फुकोट गा.वि.स. का भूभागलाई मिलाएर यस नगरनगरपालिकाको स्थापना वि स २०७३ फागुन २७ गते भएको हो । समुन्द्री सतहबाट लगभग १७७५ मिटरको उचाइमा रहेको र ५९.७३ वर्ग किलो मिटरमा फैलिएको छ । १९ डिग्री १४ मिनेट ३० सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश र ०८१ डिग्री ३८ मिनेट २३० सेकेण्ड पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित रहेको छ । नगरनगरपालिकाको पूर्वमा पचालझरना गाउँपालिका , पश्चिममा शान्नि त्रिवेणी गाउँपालिका , उत्तरमा बाजुरा जिल्ला र दक्षिणमा पचालझरना रहेका छन् । करिव ३१९४ घरधुरी ५८ वटा बस्तिहरु रहेको छ । भौगोलिक विकट र विकासको हिसाबले विकासोन्मुख अवस्थामा रहेको यस नगरपिलका कालिकोट ९ वटा स्थानीय तहहरू मध्ये क्षेत्रफलका आधारमा तेस्रो सानो स्थानीय तह हो । कालिकोट जिल्लाको सदरमुकाम खाँडाचक्र नगरपालिकाबाट करिब ६१ किमीको दूरीसम्ममा यस नगरपिलकाका वडाहरू फैलिएका छन । नगरपालिकाको पुर्वमा पचालाझरना गाउँपालिका, पश्चिममा सान्नित्रिवेणी गाउँपालिका, उत्तरमा बाजुरा जिल्ला र दक्षिणमा पचालझरना गाउँपालिकाले सिमाना छुट्याएको छ । क्षेत्रफलका हिसाबले नगरपालिकाको वडागत क्षेत्रफल निम्नानुसार रहेको छ ।

ग) जनसाङ्ख्किय संरचना

२०७८ सालको जनगणना अनुसार यस रास्कोट नगरपालिकाको जनसङ्ख्या जम्मा नेपालको राष्ट्रिय जनगणना वि.स २०७८ अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसङ्ख्या १७४२५ रहेको छ जसमा पुरुष ४९.०% र महिला ५१.०% छन । यहाँको जनघनत्व २९२ रहेको छ साथै जम्मा घरधुरी सङ्ख्या ३१९४ रहेका छन । यस नगरपालिकाको साक्षर दर ७२.०% जस्मा ७९.३% पुरुष र ६५.२% महिला साक्षर रहेका छन भने लैङ्गिक अनुपात ९६.२१ पुरुष प्रति १०० महिला रहेको छ यस नगरपालिकामा जम्मा जनसङ्ख्याको २.२ प्रतिशत अपाङ्गता छन भने जसमा २.६ प्रतिशत पुरुष अपाङ्गता तथा १.१९ प्रतिशत महिला अपाङ्गता रहेका छन । जन्म भएका बालबालिका मध्य ९३.९ प्रतिशतको

जन्मदर्ता भएको छ भने ६.१ प्रतिशत बालबालिकाको जन्मदर्ता हुन बाकी छ । यो नगरपालिका रुपैडिया-हिल्सा कर्णाली राजमार्गको विचमा पर्दछ ।

वडागत संरचना

क्रसं .	नयाँ वडा	साविक गाविस	साविक वडा	जनसङ्ख्या			क्षेत्रफल (हेक्टर)	घर धुरी
				पुरुष	महिला	जम्मा		
१	१	सिपखाना	२,३,४, ६	१०८४	११०७	२१९१	५७४	१७६
२	२	सिपखाना	१, ५	८९३	९२०	१८१३	६०९	४९
३	३	सिपखाना	७, ८, ९	८३७	८३२	१६६९	४१३	४२०
४	४	स्युना	१, २, ३	७९३	८७९	१६७२	७६६	३४८
५	५	स्युना	४, ५, ७	११५७	१२१६	२३७३	२३२	७१४
६	६	स्युना	६, ८, ९	९७२	१०२५	१९९७	४०१	४२७
७	७	फुकोट	५, ६	५१६	५७०	१०८६	३६६	४३०
८	८	फुकोट	४, ७, ८, ९	११७९	१२१६	२३९५	३६६	५२०
९	९	फुकोट	१, २, ३	१११३	१११६	२२२९	२२४६	४२२

उमेरगत जनसंख्या र घरधूरि विवरण र जनसंख्या

क्र स	जनसंख्या			घरधुरी संख्या
	उमेर	महिला	पुरुष	
१	०-४	९७०	१०८०	
२	५ -९	११०५	१०३०	
३	१०-१४	११५३	१२१३	
४	१५-१९	१०८७	९४७	
५	२०-२४	८७९	७६०	
६	२५-२९	५६३	५६१	
७	३०-३४	४८७	४६३	
८	३५-३९	४६६	४२७	
९	४०-४४	४०७	३६१	
१०	४५-४९	३६४	३६२	
११	५०-५४	३८५	३५५	

क स	जनसंख्या			घरधुरी
	५५-५९	२८६	३२१	
	६०-६४	२४०	२३९	
	६५-६९	१६	२१	
	७०-७४	२५	१७	
	७५-७९	८	१४	
	८०-८४	४	७	
	८५-८९	१	३	
	९०-९४	०	१	
	९५+	०	१	
जम्मा		८८८१	८५४४	

स्रोत संक्षिप्त रास्कोट विवरण

१.१.४. सामाजिक सास्कृतिक अवस्था

यस नगरपालिका मा विभिन्न जातजातिहरुको बसोबास रहेको छ ।विशेष गरि क्षेत्रि, कामी, ठकुरी, व्राहमण, मगर दमाई, सार्की, सन्यासी, सुनार, गुरुङ्ग आदीको बसोवास रहेको छ । यस नगरपालिका भित्र तपशिलमा उल्लेखित जात जातिहरुले बसोवास गर्दछन जुन निम्नानुसार रहेको छ ,जातजाती– व्राम्हण (२१.९%), विश्वकर्मा (२०.५%), ठकुरी (१९.९%), क्षेत्री (१७.२%), मिजार (९.५ %),परियार (५.४%), सन्यासी / दसनामी (३.१ %), कुमाल(२.३%), अन्य ०.२ %। यस नगरपालिकाका नागरिकहरुले तपशिल अनुसारको भाषा बोल्ने गर्दछन जुन निम्नानुसार रहेको छ , भाषा– नेपाली ९८.९८ %), गुरुङ्ग/मगर (०.४६%),अन्य(०.५%)

१.१.४.१ जातिगत विवरण

जात जाति	महिला	महिला प्रतिशत	पुरुष	पुरुष प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
ब्राह्मण	१९६५	२२.१	१८५०	२१.७	३८१५	२१.९
विश्वकर्मा	१८०८	२०.४	१७५८	२०.६	३५६६	२०.५
ठकुरी	१७६७	१९.९	१६९९	१९.९	३४६६	१९.९
क्षेत्रि	१५२०	१७.१	१४७४	१७.३	२९९४	१७.२
मिजार	८३०	९.३	८०८	९.६	१६४८	९.५
परियार	४७७	५.४	४५३	५.३	९३०	५.४
सन्यासी/ दशनामी	२७३	३.१	२६१	३.१	५३४	३.१
कुमाल	२००	२.३	२०१	२.४	४०१	२.३
गडेरी /भेडियार	२२		१८		४०	
अन्य	१९		१२		३१	०.२

१.१.४.२ धर्म अनुसारको जनसङ्ख्या

धर्म	महिला	महिला प्रतिशत	पुरुष	पुरुष प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
हिन्दु	८८८०		८५४४		१७४२४	१००
बौद्ध						०.०१

शैक्षिक परिवेश

यस नगरपालिकामा साक्षरता ७२.०% जस्मा पुरूष साक्षरता ७९.३% र महिला साक्षरता ६५.२% तथा औषत साक्षरता ७२.०% रहेको छ । १५-५९ उमेर समुहको साक्षरता झन्डै ९५ प्रतिशत पुगेकाले हाल यस नगरपालिका साक्षरता अभियानका विभिन्न कार्यक्रम पश्चात साक्षरता नगरपालिका घोषणा गरिएको छ । रास्कोट नगरपालिका भित्र ४० वटा प्रारम्भिक वाल विकास केन्द्र , २८ वटा सामूदायिक विद्यालय, ४ वटा संस्थागत विद्यालय, र ३ वटा सामुदायीक सिकाइ केन्द्र, १ वटा सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक धारका विद्यालय सञ्चालित छ । यस नगरपालिकामा आ वि र मा विमा स्थायी राहत र संघीय अनुदान दरबन्दिमा १५० जना, बालबिकास संघीय २१ र नगरबाट अनुमति प्राप्त १९ गरी ४० जना बाल विकास शिक्षक तथा ३३ जना विद्यालय कर्मचारी कार्यरत छन् । त्यस्तै नगर अनुदानबाट तहगत रुपमा जिरो दरवन्दी भएका र मा वि तथा आधारभुत तहमा विषयगत शिक्षक व्यवस्थापन गर्न विद्यालयमा रास्कोट नगरपालिकाले ७० वटा शिक्षक दरवन्दिको व्यवस्था गरिएको छ । कक्षा १ देखि १२ सम्म सञ्चालित विद्यालय ४ वटा, १ देखि ८ सम्म सञ्चालित विद्यालय ६ वटा, १ देखि ५ सम्म सञ्चालित विद्यालय १३ वटा, १ देखि ३ सम्म सञ्चालित विद्यालय ८ वटा रहेका छन् । महिला प्रधानाध्यापक ४ जना, छन् भने १ जना दलित समुदायको प्रधानाध्यापक रहनु भएको छ । नगर भित्र बाल विकास शिक्षक ४० र ३८ गरी ७८ जना महिला शिक्षक ४४.८३ प्रतिशत कार्यरत हुनुहुन्छ । नगरभित्र सञ्चालित सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका बालबिकासमा १३५७, १ देखि ५ मा ३२००, ६ देखि ८ सम्म १३३९, ९ देखि १० सम्म ८०३ जना र कक्षा ११ देखि १२ मा ५५० विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् । संस्थागत तर्फ १९०३ विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् ।

साक्षरताको अवस्था	महिला सङ्ख्या	महिला प्रतिशत	पुरुष सङ्ख्या	पुरुष प्रतिशत	जम्मा सङ्ख्या	प्रतिशत
पढ्न र लेख्न सक्ने	५१५६	६५.२	५९१६	७९.३	११०७२	७२.०
पढ्न मात्र सक्ने		०.६		०.६		०.६
पढ्न लेख्न नसक्ने	२६९८	३४.०	१४९४	२०.०	४१९२	२७.३

विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	सामुदायिक	संस्थागत
१	विद्यालय	३२	२८	४
२	शिक्षक	२७३	२५९	१४
३	विद्यार्थी	८२३०	६३२७	१९०३
४	विद्यालय कर्मचारी	५१	४७	४
५	बालविकास शिक्षक	४०	१२	०
६	सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	३	सामाजिक परिचालकको संख्याः ३ जना	

१.२ शिक्षा समूहको पृष्ठभूमि

नेपालमा वि.सं.२०६५ सालमा कोशी नदीको बाँध फुटेर भएको हावाहुरी विपद्मा मानवीय सहायतामा विषयक्षेत्रगत समूहको अभ्यास शुरु गरी आपत्कालीन प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विषयक्षेत्रगत कार्यसमूह (Cluster Group) गठन गरी परिचालन गर्ने कार्यको सुरुवात भएको थियो । यो अभ्यासलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०७५, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (पहिलो संशोधन, २०७६ र राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० (पहिलो संशोधन, २०७५) लगायतका नीतिगत तथा कानूनी रूपमा संस्थागत गरेका छन् । यसका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन ऐन २०७४ को कार्यकारी समितीको काम, कर्तव्य अधिकारमा सवै विषयगत क्षेत्रहरुले आ आफनो क्षेत्रको आकस्मिक योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ ।

शिक्षा पाउनु सबै नागरिकको नैसर्गिक अधिकार हो नेपालको संविधान २०७२ मा शिक्षालाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्था गरे संगै जुनसुकै आपत्तिमा पनि बालबालिकाले शिक्षा प्राप्त गर्न पाउनुपर्छ समय समयमा देखापर्ने विभिन्न विपद तथा महामारीमा पनि शिक्षालाई निरन्तरता दिनका लागि नेपाल सरकार तथा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरुले विभिन्न क्रियाकलापहरु गर्दै आएका छन् रास्कोट नगरपालिकाले पनि बालबालिकाले शिक्षा पाउने हकलाई सुनिश्चित गर्नका लागि कोभिड १९ लगायतका महामारी तथा अन्य विपदका समयमा पनि शिक्षा प्रदान गर्ने कार्यका लागि शिक्षा प्रतिकार्य योजना २०७७ तयार पारेको छ । यसै गरी आपतकालीन अवस्थामा आन्तरिक विद्यार्थी मूल्याङ्कन तथा नतिजा प्रकाशन तथा प्रमाणीकरण कार्यविधि २०७८ तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यसैगरी कोभिड १९ का बेलामा विद्यार्थीहरुको सिकाइ निरन्तरताका लागि यस नगपालिकाले कक्षा १ देखि ३ सम्मका बालबालिकाहरुका लागि एक घर एक शिक्षकको अवधारणा ल्याई घरमै शिक्षण गराउने उद्देश्यले क्रियाकलाप सञ्चनलन गरिएको थियो । साथै कक्षा ४ देखि १२ सम्मका विद्यार्थीहरुका लागि सि यु जी सेवामा आवद्ध गर्न अनुदान वितरण गरेको थियो । समुदाय तथा आधारभुत एवं अत्यावश्यक सेवा संरचनाहरूको प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपसँगको सम्मुखता तथा सङ्कटासन्नताका कारणबाट नेपालमा विपद् जोखिम बढ्दै गएको छ । नेपालको संबिधान २०७२, र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४

बमोजिम माध्यमिक तह सम्मको शिक्षाको ब्यबस्थापन तथा कार्यन्वयनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको छ । स्थानीय शिक्षा आधारभुत तथा अत्यावश्यक सेवाको क्षेत्र हो । हरेक विपद् घटनामा बालबालिकाको पठनपाठनमा प्रत्यक्ष असर पर्ने गरेको छ । विपद्बाट यस क्षेत्रमा हुन सक्ने प्रभाव कम गर्न साथै आपत्कालीन अवस्थामा र तत्पश्चात हरसंभव छिटो पठनपाठन सुचारु गर्न जरुरी छ । शिक्षा क्षेत्र सुचारु गर्दा अन्य विषयक्षेत्रको पुनर्लाभमा समेत सहज हुन्छ । विपद्बाट शिक्षामा पर्ने प्रभाव कम गर्न र पठनपाठन सुचारु गर्न तथा बालबालिकाको सिकाईमा हुन सक्ने क्षति न्युन गर्न शिक्षाक्षेत्रमा स्थानीय तहमा शिक्षा समूह गठन गरि विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाएर अगाडी बढ्न अपरिहार्य रहेको देखिन्छ ।

१.३ लक्ष्य र उद्देश्यहरू

(क) लक्ष्यः शिक्षामा विपद्को प्रभाव कम गरी, विपद्को अवस्थामा पनि बालबालिकाको सिकाइलाई निरन्तरता दिइ उनिहरुको शारीरिक,मानसिक र बौद्धिक विकासमा सहयोग पुऱ्याउने।

(ख) उद्देश्यहरूः यस योजनाको समग्र उद्देश्य नगरपालिकाको शिक्षा क्षेत्रमा विपद् पूर्वतयारी गरी आपतकालीन अवस्थामा बालबालिकाहरुका लागि सुरक्षित वातावरणमा सिकाइ निरन्तरता गर्नु हो । यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्ः-

१. सम्भावित विपद् तथा संकटको पूर्व सावधानी र तयारीको वातावरण तयारी गर्नु ।

२. प्रकोप पछिको १५ दिन भित्रमा शिक्षक तथा बालबालिकाहरुलाई सामान्य अवस्थामा पुनर्स्थापना गर्नु ।

३. बालबालिकाहरुलाई सुरक्षित वातावरणमा वैकल्पिक माध्यमबाट पठनपाठनलाई निरन्तर दिनु ।

४.सिकाइको समावेशी ढाँचामा गुणस्तरीय शिक्षाका अवसरहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्नु ।

५.बालबालिकाको उमेर साथै शारीरिक, मानसिक अवस्था अनुसार प्रभावकारी रूपमा विपद्को सामना गरी आफ्नो जीउधनको रक्षा गर्न उपयुक्त सिप, स्रोत साधन, शिक्षण एवं सिकाइ वातावरण, मनोसामाजिक परामर्श, शैक्षिक सामग्री साथै स्वास्थ्य र सरसफाइको माध्यमबाट समुदायको विपद् उत्थानशीलता विकास गर्नु ।

६ शिक्षाका सुरक्षित सिकाई सुविधाहरु पुर्नस्थापना गरी शिक्षण सिकाईलाई अझ प्रभावकारी बनाउने ।

(ग) अपेक्षित प्रतिफलः यस योजनाको कार्यान्वयनबाट देहायका प्रतिफल हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छः-

१.स्थानीय तहबाट विपद् प्रतिकार्य भई विपद् पश्चात् सुरक्षित वातावरणमा बालबालिकाको पठनपाठन सुचारु भएको हुनेछ ।

२.स्थानीय तहका सम्बन्धित निकाय, समुदाय तथा सरोकारवालाहरूको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ भएको हुनेछ ।

३. सबै प्रकारका विपद्‌बाट शिक्षा क्षेत्रमा हुने प्रभाव न्यून गर्न र सुरक्षित वातावरणमा पठनपाठनलाई निरन्तरता दिन शिक्षाक्षेत्रको उत्थानशील क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

४. आपतकालीन अवस्थामा बालबालिकाहरुमा हुन सक्ने जोखिमहरु शोषण, दुरुपयोग, हिंसा, यौन शोषण जस्ता अवान्छित क्रियाकलापमा कमी भएको र सुरक्षित वातावरण सृजना भएको छ ।

१.४ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन विधि र कार्यपद्धति

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि नेपाल शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम स्थानीय तहको नेतृत्वमा, स्थानीय शिक्षा क्लस्टरले तयार गरेको भैपरी योजनालाई सरोकारवालाहरूको सहभागितामा परिमार्जन गरी यो योजना तयार गरिएको छ । यस योजनामा नेपालको विपद् जोखिम र विगतका घटनाका आधारमा शिक्षा क्षेत्रको समग्र प्रकोप सम्मुखता, सङ्कटासन्नता र विपद् जोखिम स्थितिको विश्लेषण गरिएको छ । विस्तृत एवं विशिष्टिकृत तथ्याङ्क विवरणका आधारमा विपद् जोखिम स्थिति सम्बन्धी जानकारी अद्यावधिक गर्दै लगिने छ । यस योजनालाई हरेक वर्ष पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।

योजना तर्जुमा विधि

चरण १	कार्यविधि बमोजिम योजनाको प्रारूप मस्यौदा गरी शिक्षा समूहमा छलफल र परिमार्जन
चरण २	शिक्षा क्षेत्रको विपद् जोखिम विश्लेषण
चरण ३	सबैभन्दा बढी सम्भावना भएको स्तरको विपद् परिदृष्य विवरण तयारी
चरण ४	सबैभन्दा बढी सम्भावना भएको स्तरको विपद् मध्येबाट पूर्वतयारी गर्न विपद् परिदृष्यको छनोट
चरण ५	छानिएको परिदृष्य अनुसार आवश्यक पर्ने स्रोतसाधन लगायतका क्षमताको आँकलन
चरण ६	शिक्षा समूहमा उपलब्ध स्रोतसाधन र विद्यमान क्षमताको मूल्याङ्कन
चरण ७	अपुग स्रोतसाधन र क्षमताको विश्लेषण
चरण ८	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मस्यौदा
चरण ९	सरोकारवालाहरूसँग मस्यौदा योजना माथि छलफल
चरण १०	सरोकारवालाहरूको सुझावका आधारमा परिमार्जन गरी अन्तिम मस्यौदा तयारी

योजना कार्यान्वयन विधि

१ प्रत्येक वडामा एक जना कर्मचारीलाई शिक्षा फोकल व्यक्तिको रुपमा तोकिने छ । (कर्मचारी नभए एकजना शिक्षकलाई पनि तोक्न सकिने)

२ प्रत्येक विद्यालयमा एक जना शिक्षकलाई विपत तथा हरित विद्यालय (Digree) कार्यको फोकल शिक्षक तोकि तालिम प्राप्त बनाईने छ ।

३ प्रत्येक विद्यालयमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) फोकल शिक्षक तोकी गुनासो सुनुवाई प्रणाली पनि कार्यान्वयन गरिने छ ।

४ रास्कोट नगरपालिका शिक्षा शाखाको अगुवाईमा भौतिक पुर्वाधार शाखा, महिला बालबालिका शाखा, कृषि तथा वन शाखा, योजना तथा लेखा शाखाको संयुक्त समिति बनाई योजनाको अर्धवार्षिक समिक्षा गरी कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

५. रास्कोट नगरपालिकामा एउटा आपतकालिन अवस्थामा शिक्षालाई निरन्तरता दिनका लागि आवश्यक सामग्रीहरुको स्टोर बनाईने छ । जस्मा नगरपालिका र अन्य साझेदार निकायले समेत उपलब्ध गराएका सामग्री सुरक्षित स्टोर गरिने छ । उक्त सामग्रीहरु एकद्वार प्रणालीबाट वितरणको व्यवस्था मिलाईने छ ।

६ आपतकालिन समयमा शिक्षालाई तुरुन्त सुचारु गर्न एक निर्देशिका बनाई शिक्षा क्लष्टरको सिफारिसमा शिक्षा समितिले पारित गरी लागु गरिने छ ।

७ रास्कोट नगरपालिकाको हरेक वर्षको बजेटमा आपतकालिन अवस्थामा शिक्षाको लागि पनि विनियोजन गरिने छ भने हरेक साझेदारलाई पनि आपतकालिन अवस्थामा शिक्षाको निरन्तरताका लागि र पुर्व तयारी समेतका लागि बजेट तथा कार्यक्रम समायोजन गर्न अनुरोध गरिने छ ।

८ रास्कोट नगरपालिकामा एक शिक्षा व्यवस्थापन सूचना केन्द्र बनाईने छ र सबैलाई आवश्यक शिक्षा क्षेत्रका सुचना, जानकारी तथा प्रतिवेदनहरु संकलन तथा संप्रेशण गरिने छ । यस कार्यमा साझेदार संस्थाको पनि सहयोगलाई व्यवस्थापन गरिने छ ।

९ हरेक विद्यालयको जोखिम पात्रो, सुरक्षित स्थानान्तरण नक्सा तथा विद्यालय सुधार योजना अनिवार्य तयार गरि कार्यान्वयन गरिने छ ।

परिच्छेद २ शिक्षा क्षेत्रमा प्रकोप, सङ्कटासन्नता र जोखिम विश्लेषण

२.१ समग्र विपद् जोखिम

रास्कोट नगरपालिकामा बाढी, पहिरो, हुरीबतास लगायत विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक प्रकोपको उच्च जोखिममा छ । यी प्रकोपबाट वर्षेनी साना ठुला विपद्जन्य घटना भैरहन्छन् । विपद्बाट नेपालको शैक्षिक क्षेत्र प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्षरूपमा प्रभावित हुने गर्दछ । विक्रम संवत् २०७२ भूकम्प, २०७४ मा हावाहुरी, आँधीबेहरी र २०७७ देखि २०७८ सम्म कोभिड-१९का कारण शिक्षा क्षेत्रमा भौतिक र आर्थिक क्षतिका साथै पठनपाठन लामो समय सम्म अवरुद्ध भएको थियो । २०७७, २०७८ र २०७९ सालको विभिन्न मितिमा आएको बाढी, पहिरो, हुरीबतासले रास्कोट नगरपालिका अन्तर्गत २८ मध्ये १२ वटा विद्यालयमा आंसिक क्षति भई ३ देखि १८ वर्ष उमेर समूहका करिब ५०० बालबालिकाको पठनपाठनमा असर परेको थियो । उनीहरूले करिब लामो समयसम्म स्थायी कक्षा कोठामा पढ्न पाएका थिएनन्। अबिरल बर्षाका कारण आएको हावाहुरी तथा हावाहुरी पहिरोले धेरै विद्यालयमा क्षति पुगेको थियो । त्यस्ता विपद्बाट विद्यालयहरूलाई जोगाउन र ती विपद्को सामना गरी असरहरुको न्यूनीकरण गर्न विपद् नियन्त्रणका उपायहरू आवश्यक हुन्छन् ।रास्कोट नगरपालिमा हिउँदे मौसम सकिने र वशन्त ऋतुको सुरुवात सँगै हावाहुरी र असिना पानीको कारण रास्कोट क्षेत्रको कृषि अन्नबाली र शैक्षिक क्रियाकलाप पूर्ण वा आंशिकरूपमा अवरुद्ध भएको थियो । यसबाट नगरपालिका क्षेत्र भित्र १०० भन्दा बढी घरधुरी र करिब ६०० बालबालिकाको पठनपाठन प्रभावित भयो साथै परीक्षा प्रणालीमा आपत्कालीन व्यवस्था गर्नुपर्‍यो ।जलवायु परिवर्तनको नकरात्मक असर हावाहुरी वा हुरीबतासले शैक्षिक क्षेत्रमा दूरगामी प्रभाव परेको छ ।

यस रास्कोट नगरपालिकाका धेरै विद्यालयहरू यहाँको भौगोलिक अवस्थाको कारण मुख्यतया हावाहुरी लगाएत आगलागी, पहिरो र हावाहुरी जन्य प्रकोपको जोखिममा रहेका छन् । विश्वमा बढ्दो जनसंख्या, अश्वस्थ आणविक हतियारको होडबाजी बढ्दै गएको जलवायु परिवर्तनको कारण नेपाल हावाहुरी वा हुरीबतासको उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्छ । हावाहुरीको जोखिमको वर्गीकरणका आधारमा यस नगरपालिका लाई उत्तर-पश्चिमदेखि दक्षिण-पूर्व दिशामा तीनवटा क्षेत्रहरूमा विभाजन गर्न सकिन्छ। विगतका हुरीबतास तथा जलवायु विश्लेषणका आधारमा देशको मध्य र पश्चिमी भागमा हुरीबतासको जोखिम पूर्वी, उत्तरी र दक्षिणी भागहरू भन्दा अलि बढी छ । विश्वमा बढ्दो जनसंख्या, अश्वस्थ आणविक हतियारको होडबाजी र बढ्दै गएको जलवायु परिवर्तनको कारण विद्यालय भवनमा हुरीबतासको जोखिम अत्यधिक रहेको छ । हुरीबतासको मात्रा, जाने समय र ऋतु अनुसार यसको क्षति र प्रभाव फरक पर्दछ । विद्यालय सञ्चालन भएका बखतमा हावाहुरी आएमा त्यसबाट मानवीय क्षति हुन सक्ने सम्भावना बढी हुन्छ ।हावाहुरीका कारण आगलागी, अन्नबाली नष्ट हुनुको साथै अन्य प्रकोपहरू हुने सम्भावना पनि अत्यधिक रहन्छ ।

२.२ विद्यालयको विपद् सङ्कटासन्नता

कमजोर भौतिक संरचना, विद्यालय भवन हावाहुरी, पहिरोको जोखिमयुक्त स्थानमा हुनु, विद्यालय भवन तथा परिसरमा चटयाङ तथा आगलागी निरोधक प्रणालीको अभाव, उपयुक्त ढल निकासको अभाव, हावहुरीको जोखिम रहेका क्षेत्रमा कमजोर छाना भएको भवन आदि कारणले नेपालका धेरै विद्यालयहरू सङ्कटासन्नताको अवस्थामा रहेका छन् । कमजोर बनोटकै कारण विक्रम सम्वत् २०७२ सालको भूकम्पमा १० हजार कक्षाकोठा भत्केका थिए । शिक्षा क्षेत्रको विश्लेषण २०७८ मा अझै पनि ६० प्रतिशत विद्यालयहरूमा सङ्कटासन्नताको आधारमा भवन, संरचना रहेको उल्लेख छ ।

विद्यालय भवन र परिसर सुरक्षित हुँदाहुँदै पनि त्यहाँ जाने बाटोमा हावाहुरी, पहिरो जस्ता प्रकोपको जोखिम भएर वा समुदायमा विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण समेत विद्यालयमा पठनपाठन अवरुद्ध हुन्छ । विषेशगरी रास्कोट नगरपिकाको सेरा बजार, आर सिपी बजार क्षेत्र हावाहुरीको उच्च जोखिममा रहेको क्षेत्र हो ।

विद्यालय सञ्चालनको तौरतरीकाबाट पनि विपद्को जोखिम र प्रभावमा फरक पार्दछ । अत्यधिक गर्मी हुने याममा बिहान सबेरै पठनपाठन गरी दिउसोको चर्को घाममा छुट्टी गरेर जोखिम घटाउने रणनीतिलाई उदाहरणको रूपमा लिन सकिन्छ । विपद् जोखिमका दृष्टिले विद्यालयको विवरण सारांश तालिका २.१ मा दिइएको छ । यस तालिकामा कतिपय विवरण अनुमानित रहेको छ । यथार्थ विवरण प्राप्त भएपछि अद्यावधिक गर्दै लगिने छ ।तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

तालिका २.१ विपद् जोखिमका दृष्टिले विद्यालयको विवरण

सि.न.	विद्यालय भवनको विवरण	एकाइ	जम्मा विद्यालय	कैफियत
१	(सामुदायिक) विद्यालय	संख्या	२८	
२	कच्ची भवन (ढुङ्गा, माटो वा ईंटा, माटो)	भवन	१८०	
		कक्षाकोठा	५४०	
३	पक्की भवन	भवन	३०	

		कक्षाकोठा	९०	
४	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधिले बनेका भवन	भवन	३०	
		कक्षाकोठा	९०	
५	हावाहुरीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	०	
		कक्षाकोठा	०	
६	पहिरोको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	१०	
		कक्षाकोठा	३०	
७	चट्याङ्को जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	६०	
		कक्षाकोठा	१८०	
८	हावहुरीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	७०	
		कक्षाकोठा	२१०	
९	आगलागीको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	०	
		कक्षाकोठा	०	
१०	जमिन भासिने जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	१०	
		कक्षाकोठा	३०	
११	विद्यालय जाने बाटो प्रकोपको जोखिममा रहेका विद्यालय	भवन	१८	
		कक्षाकोठा	५४	
१२	विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना लागु भएका विद्यालय	विद्यालय	०	

२.३ विद्यार्थीको विवरण

विद्यार्थीको उमेर साथै शारीरिक, मानसिक अवस्था अनुसार उनीहरूको विपद् सम्वेदनशीलता फरक पर्छ । कम उमेरका, अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरू तुलनात्मक रूपमा बढी सङ्कटासन्नता हुन्छन् । अभिभावकको सामाजिक-आर्थिक अवस्थाले बालबालिकाको विपद्को सामना गर्ने क्षमतामा फरक पार्छ । सामान्यतया कमजोर आर्थिक-सामाजिक अवस्था भएका परिवारका बालबालिका तुलनात्मक रूपमा बढी सङ्कटासन्नता हुन्छन् । त्यसैगरी समुदायको सँस्कृति र रहनसहनले पनि बालबालिकाको विपद् सङ्कटासन्नता वा उत्थानशीलतामा प्रभाव पार्छ । छुवाछुत, छाउपडी प्रथा, प्रकोपको समयमा सजिलै दौडन नसकिने खालको लुगा लगाउने चलन आदिले समग्रमा प्रकोप सङ्कटासन्नता बढाउँछन् । उमेर तथा शारीरिक अवस्था अनुसार सार्वजनिक तथा निजी विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको सारांश विवरण तालिका २.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यस तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

तालिका २.२ उमेर समूह, लिङ्ग, अपाङ्गताका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको विवरण

उमेर समूह, लिङ्ग, अपाङ्गताका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको विवरण

सि. न.	विद्यार्थी विवरण	विद्यार्थी संख्या				कैफियत
		जम्मा	महिला	पुरुष	अन्य	
१	५ वर्ष सम्म	९९५			०	
२	५-१० वर्ष	३५५०			०	
३	१०-१५ वर्ष	३०५५			०	
४	१५ देखि माथि	५५०			०	
५	अपाङ्गता भएका विद्यार्थी	२७			०	IEMIS 2081

२.४ शिक्षकको विवरण

विपद् संवेदनशीलता वा उत्थानशील क्षमतामा शिक्षक, शिक्षिकाको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । उनीहरूको बुझाई र दक्षताले विद्यालयको विपद् सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न निर्णायक भूमिका खेल्दछ । विपद् व्यवस्थापनमा दक्ष शिक्षक शिक्षिकाले विद्यार्थीहरू साथै समुदायको विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन क्षमता बढाउन सक्छन् । यसै भूमिकालाई दृष्टिगत गरी शिक्षा नीति, २०७६ ले समाजको समग्र विकास र विपद् व्यवस्थापनका कार्य गर्न विद्यालयका शिक्षक र विद्यार्थी परिचालन गर्ने रणनीतिहरू तय गरेको छ ।

शैक्षिक तह अनुसार सार्वजनिक तथा निजी विद्यालयमा अध्यापनरत शिक्षक, शिक्षिकाको सारांश विवरण तालिका २.३ मा प्रस्तुत गरिएको छ । तालिकालाई हरेक वर्ष उपलब्ध हुने तथ्याङ्कका आधारमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

२.५ शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको विवरण

शिक्षा क्षेत्रको विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय तह तथा सम्बन्धित विद्यालयमा कार्यरत शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । यस रास्कोट नगरपालिका र यस नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालयमा कार्यरत विभिन्न श्रेणी, समूहका कर्मचारीको विवरण तालिका २.४ मा दिइएको छ ।

तालिका २.४ रास्कोट नगरपालिका अन्तर्गत कार्यरत शिक्षा क्षेत्रका कर्मचारीहरुको विवरण

प्रदेश	**विद्यालयमा कार्यरत**			**स्थानीय तहमा कार्यरत**			**विद्यालय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्राप्त**		
	म	**पु**	**जम्मा**	**म**	**पु**	**जम्मा**	**म**	**पु**	**जम्मा**
वार्ड न. १	९	१५	२४	०	२	२	१	२	३
वार्ड न. २	५	२३	२८				१	५	६

वार्ड न. ३	६	१३	१९				१	४	५
वार्ड न. ४	५	८	१३				१	२	३
वार्ड न. ५	१०	२६	३६				१	२	३
वार्ड न. ६	९	१३	२२				१	८	९
वार्ड नं ७	५	६	११				१	४	५
वार्ड नं ८	६	२५	३१				१	४	५
वार्ड ९	५	११	१६				१	४	५

२.६ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा

बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई रोचक,प्रभावकारी र सहज बनाउनका लागि शिक्षण सामग्रीहरुको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । यि सामग्रीहरुको अभावमा शिक्षण सिकाइको उद्देश्य पूरा हुन सक्दैन । शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई निरन्तर रुपमा संचालन गर्न तथा बालबालिकाले घर तथा समुदायमा नियमित सिकाइ गर्नका लागि शिक्षण सामग्री सबैको पहुँचमा हुन आबश्यक हुन्छ । सामान्य अवस्थामा समेत पाठ्यपुस्तक तथा अन्य शिक्षण सामग्रीको आपूर्तिमा चुनौतिहरू रहेका छन् । यस नगरपालिका अन्तर्गत शिक्षण सामग्रीको समग्र विद्यमान अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका २.५ शिक्षण सामग्रीको लेखाजोखा तालिका (Minimum Preposition stock of Education Cluster)

शिक्षण सामग्री	**जम्मा संख्या**	**१ सेट कति बालबालिकाका लागि?**	**पहुँचमा रहने जम्मा विद्यार्थी**	**नोट**
ECD किट	४०	१५		४-५ वर्षका बलबालिकाका लागि, १ अस्थायि सिकाइ केन्द्रमा २५ जनाका लागि १ सेट
स्कूल किट	२८	१५		कक्षा १-८ का ४० जना विद्यार्थीका लागि १ सेट
विद्यार्थी किट (आधारभूत तह)	१५	५००		कक्षा १-५ सम्मका १ जना विद्यार्थीका लागि १ सेट,
विद्यार्थी किट माध्यमिक (छात्र र छात्राहरूको लागि)	८००	५०		कक्षा ६-८ सम्मका १ जना विद्यार्थीका लागि १ सेट

सबै तहका विद्यार्थी, शिक्षक तथा सम्बन्धित निकायका लागि दूर शिक्षा प्रविधि सेट	१४	३०		
किशोरी कीट	१००	१०		
शिक्षक किट	१९३	१		कक्षा ५ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट, कक्षा ६-८ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट
विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका लागि सामग्री	२९	१०		
मनोरञ्जन किट				कक्षा ५ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट, कक्षा ६-८ सम्मका १२० विद्यार्थीका लागि २ सेट
पाठ्यपुस्तक (१-५)	५८	४०		
पाठ्यपुस्तक (६-१०)	२२	४५		
पाठ्यपुस्तक (१०-१२)	१२	२२		
जम्मा				

परिच्छेद ३ बाढी पहिरोको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.१.१ बाढी पहिरोको परिदृश्य

रास्कोट नगरपालिकाको तुषारखोला घट्टे खोला, लडेखोला र बगाने खोला यिनीहरुका खोला क्षेत्र, त्यसैगरी शान्तीघाट खोला किनाराको क्षेत्र बाढी र पहिरोको लागि अति जोखिममा रहेको छ । सामान्य तथा अति वर्षा वा पहिरोका कारणले पानी थुनिएर हुने घटनाहरुको सम्भाव्य क्षति अधिक मात्रामा रहको छ ।

३.१.२ बाढी पहिरोको घटना विवरण

बाढीको कारणले हाल सम्म ठुलो बस्तीलाई एकै पटक नोक्सानी नगरे पनि हरेक वर्ष जमिन कटान तथा मानवीय क्षती समेत हुने गरेको छ । विसं. २०८१ सालकै बाढीमा वडा नं. ३ मा एक जना बालिकाको खोलामा बगेर मृत्यु भएको थियो । विद्यालय डुवान गर्ने तथा कटानले भौतिक संरचना क्षति हुने र विद्यार्थी तथा शिक्षकहरुको जीवन क्षति हुन सक्ने अवस्था हरेक वर्ष हुने गरेको छ ।

३.१.३ बाढी पहिरोबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

बाढीले सबै विद्यालयमा एकै पटक एकैनास असर नगरे पनि प्रभावित विद्यालयहरुको शैक्षणिक गतिविधि केहि समय प्रभावित रहिरहन्छ भने विद्यालयको अस्थाई प्रबन्धको पुर्व तयारी नहुदा अझ धेरै प्रभावित हुने गरेको छ । हरेक वर्ष करिव ५०० विद्यार्थीहरुको पढाईमा बाढीका कारण प्रभावित हुने गरेको छ ।

३.१.४ बाढी पहिरोको प्रतिकार्य रणनीति

रास्कोट नगरपालिकाको शिक्षा समूहले ८२३० जना बिद्यार्थीको पठनपाठन सुचारु गर्न सहयोग गर्ने गरी तयारी गरेको छ । स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको बाढीको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।

विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम रास्कोट नगरपालिका र यस नगरपालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा नगरपालिकाको शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(१) बाढी पहिरोबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने
(२) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,
(३) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने
(४) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,
(५) बाढी पहिरो पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,
(६) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने
(७) बाढी, पहिरो गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,
(८) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,
(९) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,
(१०) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(११) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(१२) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने र

३.१.५ बाढी पहिरो प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित बाढीको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३.३ परिदृष्य बमोजिम बाढीको प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*				
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	२८	५६	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	२८	४०	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	१	४०	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	२८	४०	
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	६०००	८०००	
२	पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक	सेट	६६	१००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	५००	१०००	
२	कुर्सी, दराज	संख्या	२००	७००	
घ	*लागत रकम*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	५० लाख	३ करोड	
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	

तालिका ३.४ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्यक	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	५६	१५	विद्यालय	३१
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	२८	४	विद्यालय र नगरपालिका	०
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	२८	४	विद्यालय	२२
४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	२८	४	विद्यालय	२२
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१०००	६००	विद्यालय	४००
२	पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	१०००	२००	विद्यालय	८००
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*					
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	७००	५००	विद्यालय	२०००
२	कुर्सी, दराज	संख्या	२००	५०	विद्यालय	१५०
घ	*लागत रकम*					

१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	२ करोड	५० लाख	नगरपालिका	१ करोड ४० लाख
ङ	*संस्थागत संरचना*					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	नगरपालिका	०
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	वडा	०
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	वडा	०

३.१.६ बाढी पहिरोको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ ।

३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
शिक्षा शाखा र विपद् सम्पर्क व्यक्ति तथा वि.व्य.स र शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	०	स्रोतव्यक्ति वा सहजकर्ता १ जना	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका तथा सहयोगी निकायहरु
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	नगरपालिका	०	समन्वयकर्ता १ जना	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	१५	३५	शिक्षा शाखा र विद्यालय	नगरपालिका
नगरपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गठन गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	१५	३५	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	२३	२८	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका तथा सहयोगी निकायहरु
बाढीबाट बच्ने र	नगरपालिका	१३	१३	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका तथा

मस्यौदा

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/स्रोत व्यवस्थापन
उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	र विद्यालय				सहयोगी निकायहरु
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	विद्यालय	०	२८ वटा विद्यालय	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका,प्रदेश सरकार र सहयोगी संस्थाहरु
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	०	२८ मस्यौदा विद्यालय	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका,प्रदेश सरकार
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	०	२८ विद्यालय	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका,प्रदेश सरकार
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	नगरपालिका	५० लाख	१ करो ५० लाख	नगरपालिका /प्रदेश	नगरपालिका /प्रदेशतथा सहयोगी निकायहरु
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	०	९	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	०	२८	विद्यालय	नगरपालिका

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/स्रोत व्यवस्थापन
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने	नगरपालिका	०	२८	नगरपालिका	नगरपालिका
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	२८ वटा	विद्यालय	विद्यालय/ नगरपालिका
बाढी पहिरोबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	२८ वटा	विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका तथा सहयोगी संस्थाहरु

३.६.२ बाढी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ । तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ ।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र. स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	बाढी पहिरोबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	१	१०	२	१	०	१	६ महिना भित्र	
३	बाढी पिहिरोले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने ।	सख्या	२८	१	१	१	०	१	६ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने ।	पटक	१	१	१		०	१	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकककालागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	१	१	१	०	१	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने	सेट	५	८	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने ।	पटक	५	१	१	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने ।	पटक	१	१	०	०	०	१	६ महिना भित्र	

ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	२८	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	नदि तथा खोला किनारमा रहेका विद्यालयहरुमा तटबन्धन गर्ने	वि	११	१	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने	वि	२८	२८	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र तटबन्धन गर्ने	रु	२ करोड	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	३	०	०	०	०	०	६ महिना	

३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना

यस रास्कोट नगरपालिका कालिकोटमा रहेका विद्यालयहरु बाढीको जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित बाढीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
३ दिन(७२ घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका

३.६.४ बाढी पहिरोको प्रतिकार्य योजना

यस नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा बाढीबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ४.७ बाढीको लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-७२ घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
बाढी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
बाढी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ हप्ता-४ हप्ता				
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका

मस्यौदा

३.६.५ बाढी पहिरोको प्रतिकार्य तथा आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

तालिका ३.८ बाढी पहिरोको विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका आधारमा शिक्षण गर्ने	विद्यालय तथा समुदाय	पा.वि.के. र नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	नगरपालिका	नगरपालिका तथा विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना	बाढीका कारण क्षति भएका विद्याय	विद्यालय	नगरपालिका तथा	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पछि	भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने		प्रदेश सरकार	

३.६.६ बाढी पहिरोको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैंपरी योजना

तालिका ३.९ बाढी पहिरोको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	नगरपालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका

४.६.७ बाढी पहिरोको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

यस रास्कोट नगरपालिका अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या २९ जना रहेको छ । अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ । अपाङ्गताको प्रकार अनुसार स्वीकृत पाठ्य सामाग्री व्यवस्था गरी सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ ।

तालिका ३.१० बाढी र पहिरो विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	३०० सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
९ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका

३.२. हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.२.१ हावाहुरीको परिदृश्य

कालिकोट जिल्लाको रास्कोट नगरपालिका हावाहुरीको उच्च जोखिममा रहेको छ । प्रत्येक बर्ष फागुन महिना देखि असाढ महिना सम्म उच्च जोखिम रहने अनुमान गरिन्छ। आंकलन अनुसार यस पाँच महिनामा मध्य पहाडि क्षेत्रको सरदर भन्दा उच्च जोखिम रहन्छ। हावाहुरीको घटना विवरण तयार गर्दा बि.स. २०५७ देखि २०७९ साल सम्मको हावाहुरीलाई आधार मानी परिदृष्य तयार गरिएको छ। रास्कोट नगरपालिकामा आएको हावाहुरी मध्ये वि.स. २०६५ सालको हावाहुरीले जेठ २८ गते सबैभन्दा ठूलो असर पारेको थियो। यसका साथै २०७८ सालको चैत्र १२ गतेको हावाहुरीले छाना उडाएको थियो । रुख हरु ढलेर विद्यालय भवनको क्षति पुगिको थियो। सामुदाय स्तरमा विद्युत अवरुद्ध हुनका साथै घरहरुको छाना उडाएको तथ्याङ्क रहेको छ। त्यसै गरि २०७६ सालको जेष्ट २५ गतेको हावाहुरीले यस नगरपालिका क्षेत्रका १२ वटा सामुदायिक विद्यालय र १ वटा संस्थागत विद्यालयहरुको छाना उडाएको थियो।

३.२.२ हावाहुरीको घटना विवरण

विगतलाई हेर्दा रास्कोट नगरपालिकामा आएको हावाहुरी मध्ये वि.स. २०६३ सालको हावाहुरीले जेठ २८ गते सबैभन्दा ठूलो असर पारेको थियो। यसका साथै २०७८ सालको चैत्र १२ गतेको हावाहुरीले ६ वटा विद्यालय बडि मालिका माध्यमिक विद्यालय, मालिका आधारभूत विद्यालय, कालिका आधारभूत विद्यालय, जनजागृती माध्यामिक विद्यालय, सुन्दर आधारभूत विद्यालय र मोतिराम माध्यामिक विद्यालय पूर्ण रुपमा छाना उडाएको थियो । रुख हरु ढलेर विद्यालय भवनको क्षति पुगिको थियो। सामुदाय स्तरमा विद्युत अवरुद्ध हुनका साथै घरहरुको छाना उडाएको तथ्याङ्क रहेको छ। त्यसै गरि २०७८ सालको जेष्ट २५ गतेको हावाहुरीले यस नगरपालिका क्षेत्रका १५ वटा सामुदायिक विद्यालय र २ वटा संस्थागत विद्यालयहरुको छाना उडाएको थियो। साथै नगरपालिका क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने तामाकोट, पोखरीचौर, सेराचौर, बडलतोला लगायतका स्थानहरुमा करिब ८० जति घरहरु पूर्ण र आंशिक रुपमा छाना उडाउनका साथै जनजीवन अस्त-व्यवस्थ पारेको थियो। हावाहुरीको प्रभाव सँगै आएको असिना पानीले विद्यार्थीका कापी किताब समेत भिजेर काम नलाग्ने भएको थियो । साथै एक साताको लागि पठन पाठन अवरुद्ध भएको थियो। हावाहुरीको प्रभावले गर्दा बालबालिकाहरुमा मनोसामाजिक असर परेको देखिन्छ। रास्कोट नगरपालिकामा रहेका विद्यालयमध्ये करिब ५ वटा विद्यालयहरु जंगल छेउमा रहेकाले हावाहुरीको उच्च जोखिम रहेको छ।

३.३.३ हावाहुरीबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

विगतका दिनहरुमा आएको हावाहुरीको कारण सुर्खेत देखि पश्चिम उत्तर सडक खण्ड आंशिक रुपमा अवरुद्ध हुनुका साथै २०० वटा घरहरु आंशिक रुपमा क्षति र २५ वटा घरहरु पूर्णरुपमा क्षति भएका थिए । हावाहुरीको प्रभावले गर्दा ३ प्रतिशत विद्यार्थीहरु विद्यालय शिक्षा लिनबाट बञ्चित भएका थिए । विगतका

वर्षदेखि हालसम्म यस नगरपालिकामा १७ पशुचौपायाले हावाहुरीका कारण ज्यान गुमाउनु परेको थियो । यसैगरी विद्युत,खानेपानी र सञ्चालन ७ दिनसम्म अवरुद्ध हुनुका साथै केही विद्यालयहरु केही दिनका लागि बन्द भएका थिए । यस पालिका अन्तर्गतका आर.सिपि बजार क्षेत्र र १ देखि ९ वडा आसपासका क्षेत्रका खेतियोग्य जमिनमा क्षति भएको थियो ।

३.४.४ हावाहुरीको प्रतिकार्य रणनीति

यस नगरपालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा नगरपालिका शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् । विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम रास्कोट नगरपालिका र शिक्षा समूहले १०५० जना बिद्यार्थीको पठनपाठन सुचारु गर्न सहयोग गर्ने गरी तयारी गरेको छ । स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको हावाहुरीको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।

(१३) हावाहुरीबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने

(१४) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,

(१५) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

(१६) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(१७) हावाहुरी पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(१८) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने ।

(१९) हावाहुरी गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(२०)आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,

(२१)शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(२२)विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(२३)शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(२४)प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने र

३.५ .५हावाहुरीको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित हावाहुरीको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३.३ परिदृष्य बमोजिम हावाहुरीको प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	जनशक्ति				
१	हावाहुरीबाट बच्ने कृतिम अभ्यास	संख्या	१	२	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	संख्या	६	१०	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	संख्या	२८	४०	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	संख्या	२८	४०	
ख	सामग्री तथा प्रविधि औजार				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१२००	२०००	
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	१२००	१३००	
ग	आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री				
१	पाल,म्याट र पि फर्म सुरक्षित भवन	मिटर	५ ००	७००	
२	कुर्सी, दराज	संख्या	५०	७०	
घ	लागत रकम				

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	१ करोड	३ करोड	
ङ	संस्थागत संरचना				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	

तालिका ३.४.५ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्य	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	हावाहुरीबाट बच्ने कृतिम अभ्यास	संख्या	१	१	नगरपालिका स्तरिय	०
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	संख्या	१०	५		५
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	संख्या	२८	१५	विद्यालय	४०
४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	संख्या	४०	१५	विद्यालय	२०
ख	सामग्री तथा प्रविधि औजार					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१२००	७००	विद्यालय	५००
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	५०००	४०००	विद्यालय	१०००
ग	आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री					
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	१०००	५००	विद्यालय	५००
२	कुर्सी, दराज	संख्या	१००	७०	विद्यालय	३०
घ	लागत रकम					

१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	२करोड	१ करोड	पालिका	१करोड
ङ	संस्थागत संरचना					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	पालिका	०
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	वडा	०
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	वडा	०

३.६.६ हावाहुरीको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ ।

३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)

मस्यौदा

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
विपद् सम्पर्क व्यक्ति,वि.व्य.स र हावाहुरीबाट बच्न कृतिम अभ्यासशिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	१	स्रोतव्यक्ति वा सहजकर्ता १ जना	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	नगरपालिका	०	समन्वयकर्ता १ जना	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	४०	२०	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका
नगरपालिका र विद्यालयमा कार्यदल	नगरपालिका र विद्यालय	०	२८	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
गठन गर्ने					
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	०	१	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका
हावाहुरीबाट बच्ने र उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	नगरपालिका र विद्यालय	०	स्रोत व्यक्ति ५	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	विद्यालय	३०	३० वटा विद्यालय	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका,प्रदेश सरकार
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	३०	३० विद्यालय	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका,प्रदेश सरकार
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	३०	३० विद्यालय	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका प्रदेश सरकार
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	नगरपालिका	५ लाख	१० लाख	नगरपालिका /प्रदेश	नगरपालिका /प्रदेश
अस्थायी सिकाइ	हरेक वडा	०	९	नगरपालिका	नगरपालिका

मस्यौदा

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
केन्द्र निर्माण गर्ने					
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	०	२८	विद्यालय	नगरपालिका
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने	नगरपालिका	०	२८	नगरपालिका	नगरपालिका
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	२८ वटा	विद्यालय	विद्यालय/ नगरपालिका
हावाहुरीबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	२८ वटा	विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका

३.६.२ हावाहुरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ । तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ ।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र. स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	हावाहुरीबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने.	सख्या	२८	३	२	१	१	१	३महिना भित्र	
३	हावाहुरीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने ।	सख्या	५	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने ।	पटक	१	०	०	०	०	०	३महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत,	सेट	१०	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने ।	पटक	१	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न	पटक	१	०	०	०	०	०	१ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	हावाहुरीको उच्च चाप रहेका विद्यालयहरुमा सुरक्षित भवन	वि	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा	वि	२८	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने	रु	१० लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

मस्यौदा

३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना

यस रास्कोट नगरपालिका कालिकोटमा रहेका विद्यालयहरु हावाहुरीको जोखिम उच्च रहेकाले नगरपालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित हावाहुरीको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।		विद्यालय/ पटक नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई हावाहुरी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
३ दिन(७२ घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई हावाहुरी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई हावाहुरी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत		विद्यालय/	विद्यालय/	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		नगरपालिका	नगरपालिका	
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका

३.६.४ हावाहुरीको प्रतिकार्य योजना

यस नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा हावाहुरीबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ४.७ हावाहुरीको लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-७२ घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
हावाहुरी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
हावाहुरी प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
२ हप्ता-४ हप्ता				

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका

३.६.५ हावाहुरीको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

तालिका ३.८ हावाहुरीको विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका आधारमा शिक्षण गर्ने	विद्यालय तथा समुदाय	पा.वि.के. र नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना पछि	हावाहुरीका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार	नगरपालिका

३.६.६ हावाहुरीको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

तालिका ३.९ हावाहुरीको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	नगरपालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका

४.६.७ हावाहुरीको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

यस रास्कोट नगरपालिका अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ३२ जना रहेको छ । अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ । संघीय शिक्षा समूहले विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई दृष्टिगत गरी १९ सेट किट व्यवस्था गर्ने र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ ।

तालिका ३.१० हावाहुरी विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	१९ सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
६ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
६ महिना	समावेशी सिकाइ ढाँचा सम्बन्धि तालिम प्रदान	नगरपालिका	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका

४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना	श्रव्य दृष्य तथा छापा सामग्रीहरु मार्फत सचेतना फैलाउने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
आ.अ.	विपद् सम्बन्धि विद्यालयस्तरिय नमुना अभ्यास लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
६ महिना	विपद् व्यव्थापनका लागि कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय/समुदाय पालिका	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहिलो हप्ता	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
पहिलो हप्ता	विपद् सम्पर्क शिक्षक र पालिकाको विपद् सम्पर्क व्यक्ति परिचालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका

३.३ भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.३.१ भूकम्पको परिदृश्य

जिल्लाको कालिकोट जिल्ला रास्कोट नगरपालिका भूकम्पको उच्च जोखिममा रहेको छ । रास्कोट नगरपालिकामा पहाडी क्षेत्रमा पर्ने भएकाले यस पालिकाको अधकांश भूभाग भिरालो छ । यसको नामङ्कन बाटै नै यसको भूगोलको परिचय खुलेको छ । उत्तर पट्टीको सबै भुभाग लेकाली भिरालो छ भने दक्षिण सानो भुभाग लेकाली भिरालो छ । दक्षिणमा सानो भुभाग वेशी रहेको छ । अत:त भू वनावटको हिसाबले पनि यो नगरपालिकामा भुकम्पिय जोखिममा रहेको छ । भूकम्पको घटना विवरण तयार गर्दा वि.सं. २०५७ साल देखि वि.स.२०७९ सालसम्मको भूकम्पलाई आधार मानेर परिदृष्य तयार गरिएको छ ।

३.३.२ भुकम्पको घटना विवरण

रास्कोट क्षेत्रमा भुकम्पको प्रत्यक्ष असर पर्नेगरी निकै पुराना तथ्य नभेटिए पनि २०८० सालको कार्तिकमा जाजरकोट केन्द्र बिन्दु भई आएको भुकम्पले छिमेकी क्षेत्रमा असर गरे पनि रास्कोट नगरपालिका क्षेत्रमा ठुलो मानविय तथा भौतिक क्षति भएन । उक्त पछिल्लो जाजरकोट भुकम्प, वि.सं.२०७२ को भुकम्पलाई घटना आधार मानी यो योजना तयार गरिएको छ ।

३.३.३ भूकम्पबाट शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

विगतका दिनहरुमा आएको भूकम्पको तथ्याङ्क खासै विवरण उपलब्ध नभए ता पनि विगतमा २०७२ सालमा गएको भूकम्पले यस क्षेत्रमा केहि घर तथा विद्यालयहरुको भवनमा क्षेति भएकोले स्थानीय अभिभावक र विद्यार्थीहरुमा भूकम्पको डर त्रास भै विद्यार्थीहरु विद्यालयमा नजाने लगायतका समस्याहरुले गर्दा केहि दिन विद्यालयको नियमित पढाई अवरुद्ध भएको थियो ।नेपालको पश्चिम क्षेत्रमा समय समयमा जाने सानातिना भूकम्पिय पराकम्पनले यस क्षेत्रमा एकखाले त्रास उत्पन्न गरिरहन्छ । यस नगरपालिकाका १० वटा विद्यालय भूकम्पिय दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा रहेका छन ।

३.३.४भूकम्पको प्रतिकार्य रणनीति

स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको भूकम्पको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ ।

विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम रास्कोट नगरपालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा नगरपालिकाको शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

(२५)भूकम्पबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने।

(२६)पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,

(२७)विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

(२८)विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(२९)भूकम्प पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता- ३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(३०) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने
(३१) भूकम्प गएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,
(३२) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,
(३३) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,
(३४) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,
(३५) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,
(३६) प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने
(३७) विद्यार्थीहरुलाई मनोपरामर्श गरि भय मुक्त तथा मुक्त वातावरण तयार गर्ने
(३८) विपद् लाई व्यवस्थापन गर्न संघीय सरकार ,प्रदेश सरकार र विकास साझेदार संघसंस्थाहरुसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

३.३.५ भूकम्पको प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित भूकम्पको विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३.३ परिदृष्य बमोजिम भूकम्पको प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*				
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	२८	५६	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	६	२८	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	१०	२८	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	२८	५६	
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*				

क.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	परिमाण		कैफियत
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	४५००	९०००	
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	४५००	९०००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	९०००	१२०००	
२	कुर्सी, दराज	संख्या	११२	१५०	
घ	*लागत रकम*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	१ करोड	५ करोड	
ङ	*संस्थागत संरचना*				
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	गोटा	१	१	
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	गोटा	१	१	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	गोटा	९	९	
४	विद्यालय विपद व्यवस्थापन समिति	गोटा	१५	२८	

तालिका ३.३.४ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्यक	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	२८	१५	विद्यालय	१३
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	२८	०	विद्यालय र पालिका	४०
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	२८	०	विद्यालय	२८

४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	४०	१५	विद्यालय	२५
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	९०००	१०००	विद्यालय	८०००
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	३५०	२५०	विद्यालय	१००
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*					
१	पाल,म्याट र पि फर्म	मिटर	१०००	०	विद्यालय	१००००
२	कुर्सी, दराज	संख्या	१५०	१००	विद्यालय	५०
घ	*लागत रकम*					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	५ करोड	१ करोड	पालिका	४ करोड
ङ	*संस्थागत संरचना*					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	पालिका	०
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	१	वडा	०
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	वडा	०
४	विद्यालय विपद व्यवस्थापन समिति	गोटा	१	१	विद्यालय	०

३.३.६ भूकम्पको लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ ।

३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
विपद् सम्पर्क व्यक्ति, वि.व्य.स र शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	०	स्रोतव्यक्ति वा सहजकर्ता १ जना	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	विद्यालयहरु	०	समन्वयकर्ता १ जना	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	विद्यालय	०	२८	विद्यालय	नगरपालिका
नगरपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गठन गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	०	२९	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	०	१	नगरपालिका शिक्षा शाखा र नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगरपालिका
भूकम्पबाट बच्ने र	नगरपालिका	०	स्रोत व्यक्ति	नगरपालिका	नगरपालिका

मस्यौदा

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	र विद्यालय		६	शिक्षा शाखा र पालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	विद्यालय	०	२८ वटा विद्यालय	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका,प्रदेश सरकार गै स स
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	०	२८ विद्यालय	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका ,प्रदेश सरकार गै स स
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	०	२८ विद्यालय	नगरपालिका शिक्षा शाखा	नगरपालिका,प्रदेश सरकार गै स स
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	नगरपालिका	नगरपालिका	५ करोड	नगरपालिका	नगरपालिका,प्रदेश सरकार गै स स
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	०	५६	नगरपालिका शिक्षा	नगरपालिका
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	०	१०	नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा	नगरपालिका	नगरपालिका	५६ जना	नगरपालिका	नगरपालिका

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	५६ वटा	विद्यालय	विद्यालय, नगर शिक्षा शाखा / नगरपालिका
भूकम्पबाट आउने आपतकालीन अवस्थाका बाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	५६ वटा	विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय, नगरपालिका शिक्षा शाखा

३.३.७ भूकम्प पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ । तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ ।

<u>रणनीतिहरु:</u>

१ भूकम्पबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,

२ भूकम्पले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने ।

३ प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने ।

४ शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने।

५ खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत, व्यवस्थापन गर्ने।

६ आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने ।

७ विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने।

८ विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा बनाउने।
९ विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन।
१० सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन ।
११ पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा परिचालन।
१२ शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन ।
१३ खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन।

मस्यौदा

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	भूकम्पबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने,	सख्या	५	३	२	०	०	१	६ महिना भित्र	
३	भूकम्पले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने ।	सख्या	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने ।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत,	सेट	१०	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने ।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	नदि किनारमा रहेका विद्यालयहरुमा तटबन्धन गर्ने	वि	५	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा	वि	२९	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र तटबन्धन गर्ने	रु	१० लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

मस्यौदा

३.३.८ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना

यस रास्कोट नगरपालिका कालिकोटमा रहेका विद्यालयहरु भूकम्पको जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित भूकम्पको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई भूकम्प आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
३ दिन(७२ घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई भूकम्प आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई भूकम्प आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने ।		विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका	नगरपालिका

३.३.९ भूकम्पको प्रतिकार्य योजना

यस नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा भूकम्पबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ४.७ भूकम्पको लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-७२ घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
भूकम्प प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
भूकम्प प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ हप्ता-४ हप्ता				
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विश्लेषण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका

मस्यौदा

३.३.१० भूकम्पको प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

तालिका ३.८ भूकम्पको विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका आधारमा शिक्षण गर्ने	विद्यालय तथा समुदाय	पा.वि.के. र नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	नगरपालिकातथा विद्यालय	नगरपालिका तथा विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना देखि	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना पछि	भूकम्पका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार	नगरपालिका

३.३.११ भूकम्पको अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

तालिका ३.९ भूकम्पको लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	नगरपालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका

मस्यौदा

३.३.१२ भूकम्पको विपद् प्रतिकार्यमा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

यस रास्कोट नगरपालिका अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ३२ जना रहेको छ । अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ । संघीय शिक्षा समूहले विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई दृष्टिगत गरी १९ सेट किट व्यवस्थागर्ने र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ ।

तालिका ३.१० भूकम्प विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	१९ सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
६ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
६ महिना	समावेशी सिकाइ ढाँचा सम्बन्धि तालिम प्रदान	पालिका	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका

४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना	श्रव्य दृष्य तथा छापा सामग्रीहरु मार्फत सचेतना फैलाउने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
आ.अ.	विपद् सम्बन्धि विद्यालयस्तरिय नाटक लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
६ महिना	विपद् व्यवथापनका लागि कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय/समुदाय नगरपालिका	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

मस्यौदा

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहिलो हप्ता	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
पहिलो हप्ता	विपद् सम्पर्क शिक्षक र पालिकाको विपद् सम्पर्क व्यक्ति परिचालन गर्ने	विद्यालयमा	नगरपालिका	नगरपालिका

३.४. आगलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.४.१ आगलागी परिदृश्य

विशेष गरि सुख्खा याममा बनजंगलमा तथा बस्तिमा नेपालमा हरेक वर्ष आगलागिका घटनाले ठुलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ। जलवायू परिवर्तनले गर्दा सुख्खा तथा खडेरीमा बढोत्तरी आई तापक्रम वृद्धिले डढेलो तथा आगलागिका घटनाले मानविय क्षति भएका घटनाहरु बढ्दै गएका छन् । २०६६ मा तुषारखोला क्षेत्र,२०७२ ,२०७३ र २०७९ सालमा रास्कोट नगपालिकाको विभिन्न वडाहरुमा आगलागि हुँदा करिब २ करोड ८० लाख बराबरको धनमालको नष्ट भएको थियो भने ५ जना मानिसले अकालमा ज्यान गुमाउनु परेको थियो साथै खेतियोग्य जमिनमा लगाएको करिब १२ क्वीन्टल जति गहुँ मकै बालिनालि क्षति भएको थियो र घरमा आगलागि हुँदा भण्डारण गरिएको करिब १७ क्विन्टल धान जलेर नष्ट भएको थियो । कालिकोट जिल्लाको रास्कोट नगपालिका केहि वडाका केहि बस्तिहरु आगोलागीको उच्च जोखिममा रहेको छन् भने सहरी क्षेत्रका घर तथा विद्यालयहरु आकस्मिक विद्युतिय आगलागि तथा ग्याँस आगलागिको जोखिममा रहेका छन् ।आगोलागीका घटना विवरण तयार गर्दा वि.सं. २०५७ साल देखि वि.स.२०७९ सालसम्मकोलाई आधार मानेर परिदृष्य तयार गरिएको छ ।

३.४.२ आगोलागी घटना विवरण

कालिकोट जिल्लाको मोतेपानी जंगलमा भएको आगलागीले २०६६ सालमा लागेको आगलागिले करिब २३ घर नष्ट भएका थिए । रास्कोट नगपालिकामा विभिन्न समयमा भएका आगलागिहरु मध्ये सबैभन्दा बढी २०७२ मा वडा नं ३ को बर्षेढुङ्गामा भएको आगलागिले १ घर नष्ट भएका थिय । बनजंगलको आगलागिले जंगलि पशुपन्छी (घोरल, रतुवा,मृग,बदेल, लगुना, कालिज, च्याखुरा,तितर्ा, खरायो,स्याल, बाँदर,बाघ र अन्य) र तिनिहरुका बच्चाहरु गरि करिब २५० जति संख्या आगोलागीमा परि मरेका थिए साथै साल,साज,सल्ला, लालिगुराँस, बाँझ,काफल जस्ता रुख अन्य प्रजातिका करिब ५०० संख्याका बनस्पतिहरु जलेर आंशिक वा पूर्ण रुपमा नष्ट हुदा बनविनासको समस्या निम्त्याएको छ। जसले गर्दा पानिका मुहान सुक्दै जानाले खानेपानि तथा सिचाईको लागि पानि आपूर्तिमा कठिनाई थपिदै गएको छ । हरेक साल आगलागिका घटनाहरु बढ्दै जानाले नेपालको वार्षिक औषत तापक्रममा बढोत्तरी हुदै गएको जसले गर्दा गर्मि याममा विहान कक्षा सुरु गरि दिउसोको समयमा विदा गर्नाले बालबालिका तथा विद्यार्थिहरु अन्य गैर शिक्षण क्रियाकलापमा आवद्ध हुने गरेको र शैक्षणिक क्रियाकलाप र शैक्षिक उपलब्धिमा गिरावट आउने गरेको देखिन्छ। आगलागि जन्य घटनाको असरले गर्दा करिब यस नगपालिकाका करिब ३ प्रतिशत बालबालिकाहरु विद्यालय जानबाट वञ्चित भएका छन् । २०५७ देखि २०७९ जेठ मसान्त सम्ममा आगलागिमा परी १२ जना मानिसहरुको ज्यान गुमाउनु परेको थियो । विद्यालय भवन र परिसर सुरक्षित हुँदाहुँदै पनि त्यहाँ जाने बाटोमा बन जंगल पर्ने हुदा जंगलि जनावरको त्रास जस्ता कारण जोखिम भएर वा समुदायमा विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण समेत विद्यालयमा पठनपाठन अवरुद्ध हुने गरेको देखिन्छ ।

३.४.३ आगलागिले शिक्षाक्षेत्रमा परेको असर

विगतका दिनहरुमा आएको आगोलागीको कारण सामुदायिक र निजि भवनहरुमा त्यस्तो क्षति नभएतापनी असोजमा चट्याङ्ग सृजित आगलागिका घटना भएर रास्कोट नगपालिकाको ६ नं वडा स्थित श्री पिपलकोट आधारभूत विद्यालय बङ्गालामा ७ वटा कम्प्यूटरमा पूर्ण रुपमा क्षति गरि करिब ९ लाख रुपैया बराबरको नोक्सान भएको थियो। विद्यालय जाने बाटोहरु बन जंगलको आसपाँस भएकोले प्रायजसो सुख्खा तथा खडेरी (चैत्र देखि जेठ महिनाको) समयमा जंगलमा आगोलागीको घटनाहरु घट्ने हुँदा विद्यार्थीहरु नियमित विद्यालय जानबाट बन्चित हुनुपरेको र हरेक वर्ष हुने आगलागिले बनजंगल विनास हुदै जादाँ विद्यालयमा खानेपानिको आपूर्ति असहज भई विशेषतः चैत, बैशाख र जेठ महिनामा बालविकास देखि ५ कक्षासम्मका बालबालिकाहरु बढि मात्रामा अनुपस्थित हुने गरेकोले सिकाई उपलब्धि अपेक्षित रुपमा वृद्धि हुन सकेको छैन । विगतका वर्षदेखि हालसम्म यस नगपालिकामा आगलागिका कारण १ जनाले ज्यान गुमाउनु परेको थियो भने जसमा २ जना बालबालिका पनि परेका थिए । यस नगरपालिका अन्तर्गतका कालेखोला, भुवानी काँध सामुदायीक वन क्षेत्रको जंगलमा हुने आगलागिका कारण खेतियोग्य जमिनको बालिनालि क्षति भएको थियो । आगलागिले गर्दा १२ घरका ३५ बालालिका १५ दिनसम्म पठनपाठनमा समावेस हुनबाट बन्चित थिए । उनिहरु लगायत उनिहरुको परिवार केहि महिना अस्थायि आवासमा बस्नु परेकोले नियमित रुपमा शैक्षिक क्रियाकलापमा आबद्ध नहुदा अपेक्षित शैक्षिक उपलब्धिमा क्षति तथा बाधा पुगेको कुरा विगतको घटनाहरुको विश्लेषणबाट स्वीकार गर्न सकिन्छ।

३.४.४ आगलागी प्रतिकार्य रणनीति

रास्कोट नगपालिकाको शिक्षा समितिले आगलागिका कारण प्रभावित हुन सक्ने करिब ५०० जना बिद्यार्थीको पठनपाठन सुचारु गर्न सहयोग गर्ने गरी पूर्वतयारि गरेको छ । स्थानीय शिक्षा समूहले शिक्षा क्षेत्रको आगोलागी विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा नेतृत्व गर्नेछ र समग्र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा योगदान गर्नेछ । राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका उद्देश्यसँग तालमेल गरी शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी लागू गरिने छ । शिक्षा समूहको मुख्य प्राथमिकता विपद् प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका, किशोरकिशोरीको पठनपाठन र सिकाइ निरन्तर गर्नु हुनेछ । विपद् प्रतिकार्य गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम रास्कोट नगपालिका र यस पालिकाको शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको नेतृत्वमा स्थानीय शिक्षा समूह परिचालित हुनेछ । यस शिलशिलामा नगपालिका शिक्षा समूह र अन्य विषयक्षेत्रका समूहसँग आवश्यक समन्वय र तालमेल गरी कार्यसञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय शिक्षा समूहका मुख्य रणनीतिक क्रियाकलापहरू निम्न बमोजिम हुनेछन् ।

मस्यौदा

(३९) आगलागिबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी क्षति भएका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने

(४०) पूर्वानुमानका आधारमा सम्बन्धित समुदाय तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई सजग र सतर्क रहन सूचित गर्ने,

(४१) विद्यार्थीहरुका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन गरी पठनपाठनलाई निरन्तर गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने

(४२) विपदको सम्भावना र प्रभाव अनुमानका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका विद्यालयमा पठनपाठन सावधानीपूर्वक सञ्चालन गर्न वा बन्द गर्न सूचित गर्ने,

(४३) आगलागि पछिको समय अवधिमा (० देखि ३-६-१२-२४-७२ घण्टा, ७२ घण्टा-२ हप्ता, २ हप्ता-३ महिना आदि) क्रमशः गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र समूहका सदस्यको जिम्मेवारी निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(४४) अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरु (घुम्ती विद्यालय,स्वाअध्ययन सामग्री वितरण,गृह विद्यालय कार्यक्रम,भर्चुअल कक्षा, अस्थायी सिकाइ केन्द्र) सञ्चालन गर्ने

(४५) आगलागि भएपछि प्रभावित क्षेत्रका विद्यालयको द्रुत लेखाजोखा गरी क्षतिको मूल्याङ्कन गर्ने र विद्यालय भवन र परिसरलाई सुरक्षित र असुरक्षित वर्गमा छुट्याउने,

(४६) आपत्कालीन शैक्षिक सामग्रीहरु संकलन तथा वितरण गर्ने,

(४७) शिक्षक तथा सहजकर्तालाई आवश्यक अनुशिक्षण र परामर्श प्रदान गर्ने,

(४८) विद्यालय र पठनपाठन पुनःसञ्चालन गर्न समुदाय परिचालन गर्ने,

(४९) शिक्षाक्षेत्रको मानवीय सहयाता र आपत्कालीन पठनपाठन र सिकाइ सञ्चालनमा अन्तर्राष्ट्रिय न्यूनतम मापदण्ड (INEE) पालना गर्ने, गराउने,

(५०)प्रभावित परिवारहरूको मानवीय आवश्यकता परिपूर्ति साथै बालबालिकाको संरक्षण, सरसफाइ, सरसामान, आश्रय, स्वास्थ्य र पोषण जस्ता साझा सरोकारका सवाल सम्बोधन गर्न सम्बन्धित समूहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने र

३.४.५ आगलागी प्रतिकार्य गर्न स्रोतसाधनको आवश्यकता र विद्यमान क्षमता विश्लेषण

माथि उल्लेखित आगोलागी विपद् परिदृष्य अनुसार शिक्षा क्षेत्रको विभिन्न पक्षमा स्थानीय शिक्षा समूहलाई चाहिने क्षमता र समूहको विद्यमान स्थितिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३.४.३ परिदृष्य बमोजिम आगोलागी प्रतिकार्य गर्न आवश्यकताको विवरण

क्र.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	आवश्यक परिमाण		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
क	*जनशक्ति*				
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	२८	५६	
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	२८	५६	
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	५	८	
४	स्वयमसेवक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	३२	६४	
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औंजार*				
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१५००	२५००	
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	२०००	३०००	
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*				
१	पाल,	थान	३००	७००	
२	म्याट र पि फर्म	मिटर	१५००	२०००	
३	कुर्सी, दराज	संख्या	१५०	४००	
घ	*लागत रकम*	*रुपैयामा*			
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	३ करोड	७ करोड	
ङ	*संस्थागत संरचना*				

क.सं.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	आवश्यक परिमाण		कैफियत
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१		
२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	१	३	
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	९	९	

तालिका ३.४ विद्यमान स्थिति र अपुग हुने स्रोतसाधन एवं दक्षताको सारांश विवरण

क.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	जम्मा परिमाण		रहेको ठाउँ	अपुग
			आवश्य	उपलब्ध		
क	जनशक्ति					
१	विपद् सम्बन्धि तालिम प्राप्त शिक्षक	*संख्या*	५६	३०	विद्यालय	१६
२	खोज उद्दारका लागि कार्यदल गठन	*संख्या*	८	२	विद्यालय र नगरपालिका	६
३	हरेक विद्यालयमा सङ्कटकालीन कार्य सञ्चालन गर्न सहयोग गर्न टोली गठन	*संख्या*	१०	२	विद्यालय	८
४	स्वयमसेक शिक्षकको व्यवस्था	*संख्या*	५६		विद्यालय	५६
ख	*सामग्री तथा प्रविधि औजार*					
१	शिक्षण सिकाइ सामग्री तथा सन्दर्भ सामग्रीहरु	सेट	१०००	८००	विद्यालय	८००
२	सि.यु.जी.सिम, ह्वाइटबोर्ड,पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक	सेट	१३००	१२००	विद्यालय	१००
ग	*आधारभुत भौतिक संरचना र सामग्री*					
१	पाल	थान	३००	५०	नगरपालिकामा	२५०
२	म्याट र पि फर्म	मिटर	१५००	१२०	नगरपालिकामा	१३८०
३	कुर्सी, दराज	संख्या	४००	८०	विद्यालय	३२०
घ	*लागत रकम*					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	रु	१	५०लाख	नगरपालिका	४ करोड ५०
ङ	*संस्थागत संरचना*					
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	पटक	१	१	नगरपालिका	०

२	पालिका स्तरीय राहत तथा उद्दार समिति	पटक	३	१	नगरपालिका	२
३	वडास्तरीय विपत व्यवस्थापन समिति	पटक	९	०	गठन गर्ने चरणमा	९

.४.६ आगलागी लागि शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

यस परिच्छेदमा उल्लेखित परिदृष्य बमोजिम आगोलागीबाट निम्त्याउन सक्ने विपद् तथा क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न पूर्वानुमानलाई आधार मानि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गर्न आधारभूत पूर्वतयारी, पूर्वतयारी तथा अग्रिम कार्यका साथै प्रतिकार्य योजना निम्न बमोजिम तयार गरिएको छ ।

३.६.१ आधारभुत र सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना (General Preparedness)

तालिका ३.५ आधारभूत तथा सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
जनशक्ति					
विपद् सम्पर्क व्यक्ति,वि.व्य.स र शिक्षकलाई तालिम प्रदान गर्ने	नगपालिका र विद्यालय	०	३ पटक (स्रोतव्यक्ति,विपद् फोकल व्यक्ति तथा शिक्षक र विद्यालय नर्स साथै सहजकर्ताहरुलाई)	नगपालिका ,शिक्षा शाखा ,शिक्षा समिति र विद्यालय	संघीय सरकार,प्रदेश सरकार, नगपालिका र सम्बन्धित साझेदार सरकारी तथा गैहसरकारी संघसस्था
शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी विवरण संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने	नगपालिका	१	२ (समन्वयकर्ता विपद् फोकल पर्सन वा शिक्षक)	नगरपालिका,शिक्षा शाखा र विद्यालय	नगपालिका, सरकारी तथा गैहसरकारी संघसस्था
विपद् फोकल शिक्षकहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	०	३(पालिका र विद्यालयमा)	नगरपालिका विद्यालय	नगपालिका ,विद्यालय,नगर शिक्षा समिति
नगपालिका र विद्यालयमा कार्यदल गठन गर्ने	नगरपालिका र विद्यालय	१	३	नगरपालिका विद्यालय	नगपालिका नगर शिक्षा समिति, शिक्षा शाखा
विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमूखीकरण कार्यक्रम	नगरपालिका र विद्यालय र वडा कार्यालय	१	२ (प्र.अ.विद्यालय विपद् सम्पर्क व्यक्ति,जनप्रतिनिधि	नगरपालिका,विद्यालय,शिक्षा	नगपालिका,साझेदार सरकारी तथा गैहसरकारी संघसस्था

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
सञ्चालन गर्ने			तथा महिला स्वंमसेविका)	शाखा	
आगलागिबाट बच्ने र उद्दार गर्ने सम्बन्धि नमूना अभ्यास गराउने	नगरपालिका र विद्यालय	०	३ पटक (विद्यालय विपद सम्पर्क शिक्षक ३० जना, विद्यालय नर्स १० जना ,जनप्रतिनिधि तथा महिला स्वंमसेविका)	नगरपालिका	नगरपालिका
शैक्षिक सामग्री					
आवश्यक पाठ्यक्रम,पाठ्यपुस्तक र किटहरुको खरिद गर्ने	नगरपालिका विद्यालय,विद्यालय	१	२	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका,प्रदेश सरकार
शैक्षिक सामग्रीहरुको सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने	विद्यालय	१	३	नगरपालिका विद्यालय	नगरपालिका विद्यालय,प्रदेश सरकार
तत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने शैक्षिक पूर्वाधार तथा शैक्षिक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	विद्यालय	०	५	नगरपालिका विद्यालय,नगर शिक्षा शाखा	नगरपालिका विद्यालय ,प्रदेश सरकार
स्रोत परिचालन					
स्थानीय तथा प्रदेश सरकारसँग बजेट विनियोजन गर्न पहल गर्ने	नगपालिका	५० लाख	३ करोड ५० लाख	नगरपालिका विद्यालय /प्रदेश	नगरपालिका विद्यालय /प्रदेश
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गर्ने	हरेक वडा	४	११	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यालय तहमा कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय	२	३०	नगरपालिका,विद्याल	नगपालिका,रेडक्रस, सुरक्षा निकाय

क्रियाकलाप	स्थान	विद्यमान क्षमता	अपुग आवश्यकता	जिम्मेवार निकाय	बजेट/ स्रोत व्यवस्थापन
				य	
विपद् व्यवस्थापन फोकल पर्सन तथा उद्दारकर्मीलाई तालिम दिने	नगपालिका	०	३	नगरपालिका,विद्यालय	नगरपालिका,रेडक्रस, सुरक्षा निकाय,
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थी					
शिक्षक,कर्मचारी र विद्यार्थीहरुका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	०	३ पटक	विद्यालय, नगरपालिका शिक्षा शाखा	विद्यालय/ नगरपालिका
आगलागिबाट आउने आपतकालीन अवस्थाकाबाट बच्नका लागि क्षमता अभिवृदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	विद्यालय,नगपालिका	१	५ (वडा र हरेक विद्यालयमा)	विद्यालय/ नगरपालिका	विद्यालय/ नगरपालिका

मस्यौदा

३.४.७ आगलागि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत व्यवस्थापन योजना र रणनीति

अपुग क्षमता पुरा गर्न नेतृत्व र सहनेतृत्वले अग्रसरता लिई समूहका सदस्यहरूले सामान्य तवरले पुरा गर्न सकिने सम्मको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ । तत्काल पुरा गर्न सकिने अवस्था नदेखिएको हकमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो माथिल्लो निकाय साथै सम्भावित दातासमक्ष प्रस्तावना पेश गरी अनुरोध गर्न तथा विपद् घटना हुना साथ तत्काल परिस्थितिको लेखाजोखा गरी सदस्यहरूले आपसी समन्वय गरी बाह्य सहयोगको अपिल गर्ने रणनीतिक योजना तय गरिएको छ ।

तालिका ४.६ स्रोत व्यवस्थापन कार्यतालिका

क्र.स.	आवश्यकताको विवरण	एकाइ	अपुग आवश्यकता	सरकारी		सहयोगी निकाय			समय सिमा	कैफियत
				स्थानीय तह	विपद समित	रेडक्रस	स्काउट	स्याक नेपाल		
क	जनशक्ति									
१	आगलागिबाट हुने विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने.	सख्या	३	२	१	०	०	१	६ महिना भित्र	
३	बाढीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गरी सम्भावित क्षतिको आँकलन गर्ने ।	सख्या	४	३	०	०	०	०	३ महिना भित्र	
४	प्रकोपको बेला विद्यार्थी र शिक्षकले गर्ने क्रियाकलापहरू समेटी आपत्कालीन अवस्थाको लागि कार्यविधि बनाउने ।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
५	शिक्षकका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	पट	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ख	सामग्री, प्रविधि, औजार									
१	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत,	सेट	९	०	०	०	०	०	७ महिना भित्र	
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने ।	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
४	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न	पट	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
ग	भौतिक संरचना									
२	विपतका कारण क्षति भएका विद्यालयहरुको पुर्ननिर्माण गर्ने	पटक	नियमित	०	०	०	०	०	आवश्यक अनुसार ४	
२	विद्यालय विपद् जोखिम नक्साङ्कन चित्र सबैले देख्ने स्थानमा	वि	१९	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
घ	लागत रकम									
१	भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार र अग्निप्रतिरोधक	रु	२० लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	विद्यालयमा हुनुपर्ने अत्यावश्यक आपतकालीन सामग्रीहरुको	रु	३ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	सिकाइ निरन्तरताका लागि शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	रु	१ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

४	जनशक्तिहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन	रु	५ लाख	०	०	०	०	०	६ महिना	
ङ	संस्थागत संरचना									
१	पालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
२	शिक्षा कलष्टर गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	
३	खोज तथा उद्दार कार्यदल गठन तथा परिचालन	पटक	१	०	०	०	०	०	६ महिना भित्र	

मस्यौदा

३.६.३ पूर्वानुमान एवं परिदृष्यमा आधारित पूर्वतयारी र अग्रिम कार्ययोजना

यस रास्कोट नगपालिका सुर्खेतमा रहेका विद्यालयहरु आगोलागी जोखिम उच्च रहेकाले पालिका तथा विद्यालयस्तरमा मौसमका पूर्वानुमानका आधारमा आगोलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि निम्नानुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ३.६ मौसम पूर्वानुमानमा आधारित आगोलागी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
मौसमी पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरुका बारे अभिमूखीकरण गर्ने		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
१५ दिन पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
७ दिन पहिले पूर्वसूचना पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
३ दिन (७२ घण्टा) पहिले पूर्वानुमान पाए पछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरूलाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।				
२४ घण्टा पहिले पूर्वसूचना पाएपछि				
अत्यधिक वर्षा भई बाढी आउनसक्ने अवस्था वा खराव मौसमको कारण हावाहुरी आउनसक्ने सम्भावना भएमा सूचना जारी गर्ने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका
घटनापूर्व पूर्वसूचना वा चेतावनी पाएपछि				
प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न आग्रह गर्ने, सघाउने ।		विद्यालय/नगरपालिका	विद्यालय/नगरपालिका	नगरपालिका

३.४.६.४ आगोलागी प्रतिकार्य योजना

यस रास्कोट नगपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा आगलागिबाट हुने विपद्का कारण अवरुद्ध भएको बालबालिकाहरुको शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई सुरक्षित वातावरणमा निरन्तरता दिनका लागि तपसिल बमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

तालिका ४.७ आगोलागी लागि प्रतिकार्य योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
०-७२ घण्टा (परिदृष्य)				
उद्दार टोली परिचालन गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
आगलागि प्रभावित व्यक्तिहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
आगलागि प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आधारभूत आवश्यक्ताहरु तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने (अस्थायी बसोबास,खाद्यान्न,औषधि,लत्ता कपडा व्यवस्थापन)		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
कार्यपालिकाको बैठक वसी अवस्था विष्लेषण गरी आवश्यक जनशक्ति तथा बजेट व्यवस्थापन गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित साथ अभिभावकको जिम्मा लगाउने		विद्यालय	विद्यालय	विद्यालय
७२ घण्टा-२ हप्ता				

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
फाराम प्रयोग गरी तोकिएको विधि अवम्वन गरी शिक्षाक्षेत्रको क्षति र तत्कालीन आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी सिकाइ कार्य सुचारु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा सामग्रीहरु सम्बन्धित अस्थायी सिकाइ केन्द्रमा पठाउने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
२ हप्ता-४ हप्ता				
विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
क्षति भएका संरचनाहरुको पुन निर्माण कार्य सुरु गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
अनुमान तथा स्थितिको विष्लेषण गर्ने		नगरपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका
जनशक्ति तथा शैक्षिक सामग्री अपुग भएमा सोको व्यवस्थापन गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना-३ महिना				
विद्यालयमै प्रत्यक्ष रुपमा भौतिक कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउन		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
विद्यालयलाई विपद् पूर्वको अवस्थामा फर्काउनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने		विद्यालय	नगरपालिका	नगरपालिका
शिक्षक तथा प्रधानाध्यापकहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम प्रदान गर्ने		नगपालिका	नगरपालिका	नगरपालिका

३.६.५ आगोलागी प्रतिकार्य/आपत्कालीन समयमा पठनपाठन तथा सिकाइ निरन्तरताको लागि योजना

तालिका ३.८ आगोलागी विपद् अवस्थामा शिक्षा निरन्तरता योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
२ देखि ४ हप्ता	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरु मार्फत सिकाइ क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	समुदाय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	पाठ्यक्रम समायोजन ढाँचा तयार पारी सोका आधारमा शिक्षण गर्ने	विद्यालय तथा समुदाय	पा.वि.के. र पालिका	नगरपालिका
१ महिना	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने	नगरपालिका तथा विद्यालय	नगरपालिका तथा विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
देखि				
३ महिना पछि	आगलागिका कारण क्षति भएका विद्याय भवनहरुको मर्मत तथा पुर्ननिर्माण गर्ने	विद्यालय	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार	नगरपालिका

३.६.६ आगोलागी अनपेक्षित विपद् परिस्थितिको लागि भैपरी योजना

तालिका ३.९ आगोलागी लागि भैपरी योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना देखि ३ महिना	आकस्मिक कोषको व्यवस्था	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना	अभिभावक विद्यालय सहयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन	विद्यालय	विद्यालय र अभिभावक	नगरपालिका
३ महिना देखि	आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका
३ महिना पछि	शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन तालिम	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका र विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना देखि ३ महिना	आपतकालीन सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	विद्यालय	विद्यालय	नगरपालिका

४.६.७ आगलागी विपद् प्रतिकार्य

मा लैङ्गिक, सामाजिक एवं समावेशिता र अपाङ्गता भएकाहरूको विशिष्ट आवश्यकताको सम्बोधन गर्न क्रियाकलाप र रणनीति

यस रास्कोट नगपालिका अन्तर्गत अपाङ्गगता भएका विद्यार्थीको संख्या ३२ जना रहेको छ । अपाङ्गताको प्रकृति बमोजिमको आवश्यकता सम्बोधन गर्न साथै विभिन्न प्रकारका प्रकोपका कारण हुन सक्ने थप अपाङ्गताको समेत मध्यनजर गरी विद्यालय स्तरमा नै तयारी गर्नु जरुरी हुन्छ । संघीय शिक्षा समूहले विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई दृष्टिगत गरी १९ सेट किट व्यवस्था गर्ने र सोही अनुपातमा विद्यालयले तयारी गर्ने गरी योजना गरिएको छ ।

तालिका ३.१० आगलागि विपद्को अवस्थामा विशिष्ट आवश्यकताका लागि योजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
३ महिना	१९ सेट किट व्यवस्था गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
६ महिना	अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माण गर्ने	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका
१ वर्ष	अपाङ्गतामैत्री शौचालय निर्माण	विद्यालय	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
६ महिना	समावेशी सिकाइ ढाँचा सम्बन्धि तालिम प्रदान	पालिका	विद्यालय र नगरपालिका	नगरपालिका

३.४.६.८ सञ्चार तथा पैरवी योजना

पूर्वतयारी चरणमा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
१ महिना	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
१ महिना	श्रव्य दृष्य तथा छापा सामग्रीहरु मार्फत सचेतना फैलाउने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
आ.अ.	विपद् सम्बन्धि विद्यालयस्तरिय नाटक लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
६ महिना	विपद् व्यव्थापनका लागि कृतिम घटना अभ्यास गराउने	विद्यालय/समुदाय पालिका	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका

आपत्कालीन अवस्थामा सञ्चार तथा पैरवी

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	बजेट
पहिलो हप्ता	रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	विद्यालय/समुदाय	नगरपालिका /विद्यालय	नगरपालिका
पहिलो हप्ता	विपद् सम्पर्क शिक्षक र पालिकाको विपद् सम्पर्क व्यक्ति परिचालन गर्ने			नगरपालिका

परिच्छेद ४: कृत्रिम घटना अभ्यास तथा योजनाको परीक्षण

४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास

स्थानीय शिक्षा समूहले स्रोत साधनको पर्याप्तता तथा समूहको दक्षता परीक्षण एवं क्षमता अभिवृद्धि गर्न समयसमयमा माथिका विपद् परिदृष्यमा आधारित भई विपद् प्रतिकार्यको नमूना अभ्यास गर्ने गराउने छ । अभ्यासमा सबै समूह सदस्य तथा अन्य अन्तरसम्बन्धित समूहलाई समेत सहभागी गराइने छ । सम्बन्धित तहको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको वा कुनै प्रकोप विशेषमा केन्द्रित भई गरिने कृत्रिम घटना अभ्यासमा सम्बन्धित शिक्षा समूहले सहभागी भई शिक्षा क्षेत्रको भूमिका निर्वाह गरिनेछ ।

४.२ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका

हावाहुरी ,भूकम्प र महामारी जस्ता विपद्का समयमा सावधानी अपनाउन र त्यसको व्यवस्थापनको पूर्वतयारीका लागि कृत्रिम घटना अभ्यासको निर्धारित कार्यतालिका तालिका ४.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.१ कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यतालिका

सि.न.	क्रियाकलाप	स्थान	मिति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
क	हावाहुरीको प्रतिकार्य अभ्यास	समूहले निर्धारण गरेको स्थान	फागुन देखि जेठ मसान्त सम्म	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	नगरपालिका	फागुन पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	नगरपालिका	चैत्र मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	फागन पहिलो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
४	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	फागुन दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
५	अभ्यास आयोजना/सञ्चालन गर्ने	हरेक वडास्तरमा एउटा	चैत्र १५ सम्ममा	कार्यदल	सदस्यहरू
६	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	नगरपालिका	जेठ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
ख	भूकम्पको प्रतिकार्य अभ्यास	नगरपालिकाले निर्धारण गरेको	मंसिर देखि माघ मसान्त	पालिका	सदस्यहरू

सि.न.	क्रियाकलाप	स्थान	मिति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
		स्थान	सम्म		
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	नगरपालिका	फागुन पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	नगरपालिका	चैत्र मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
४	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	बैशाख दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
५	अभ्यास आयोजना/सञ्चालन गर्ने	हरेक वडास्तरमा एउटा	जेठ १५ सम्ममा	कार्यदल	सदस्यहरू
६	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	नगरपालिका	जेठ मसान्त सम्म	पालिका	सदस्यहरू
ग	कोभिड-१९ जस्ता सङ्क्रामक रोगको महामारीको प्रतिकार्य अभ्यास	नगरपालिका			
१	अभ्यासका लागि कार्यदल गठन	नगरपालिका	भदौ पहिलो हप्ता	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू
२	कार्यदलबाट विपद्को परिदृष्य तयारी	नगरपालिका	भदौ मसान्त सम्म	कार्यदल	....
३	अभ्यासको क्रियाकलाप र समयतालिका निर्धारण	पालिका	भदौ मसान्त सम्म	कार्यदल	पालिका/संयोजक
५	अभ्यासको लागि सामग्रीहरूको व्यवस्था	निर्धारित स्थानहरूमा	असोज दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
६	अभ्यासको सहजीकरण गर्न कार्यदलद्वारा पूर्व-अभ्यास र प्रशिक्षण	निर्धारित स्थानहरूमा	असोज दोस्रो हप्तासम्म	कार्यदल	सदस्यहरू
७	अभ्यास आयोजना /सञ्चालन गर्ने	प्रत्येक वडास्तरमा	असोज १५ देखि कार्तिक	कार्यदल	सदस्यहरू

सि.न.	क्रियाकलाप	स्थान	मिति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय
		एउटा	१५ सम्म		
८	मूल्याङ्कन र सिकाइको आधारमा विपद् प्रतिकार्य योजनामा सुधार गर्ने	नगरपालिका	कार्तिक मसान्त सम्म	पालिका/संयोजक	सदस्यहरू

कृत्रिम घटना अभ्यासबाट सम्बन्धित विद्यालय, समुदाय, स्थानीय तह वा वडाको अवस्थाका बारेमा जानकारी लिएर निम्न विषयमा आवश्यक सुधार तथा पूर्वतयारी गर्नुपर्छ ।

तालिका ६.२ सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू

अवस्था विवरण	सुधार गर्नुपर्ने विषय
प्रभावित समुदाय र विद्यालयसम्मको पहुँच लगायतका विद्यालय वरपरको स्थिति	विद्यालयमा जाने बाटो सुधार गर्ने वा बैकल्पिक बाटो व्यवस्था
अस्थायी आश्रयस्थलका लागि खुला स्थल र भौतिक संरचना,	खुला स्थानको पहिचान तथा त्यसको सरसफाइ र व्यवस्थापन
समूहमा उपलब्ध दक्ष जनशक्ति,	हावाहुरीबाट हुने विपद्का वेला उद्दारका लागि दक्ष जनशक्तिको विकास तथा तालिम प्रदान
उपलब्ध सामग्री, मेशिनऔजार र प्रविधि,	सबै विद्यालयहरुमा आपतकालीन सामग्रीहरुको प्रवन्ध गर्नुपर्ने
समूहको परिचालन तथा व्यवस्थापकीय दक्षता,	शिक्षा कलष्टरका सदस्यहरुको क्षमता विकास
समुदायको सचेतना र प्रतिकार्यमा सहभागिता	विपद् सम्बन्धि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन
अन्य विषयक्षेत्र र विपद् व्यवस्थापन निकायसँगको अन्तरसम्बन्ध,	शिक्षा कलष्टरको अन्य कलष्टरसँग समन्वय र सहकार्य

४.३ कृत्रिम घटना अभ्यासका लागि सन्दर्भ सामग्री

कृत्रिम घटना अभ्यास प्रकोपको प्रकृति अनुसार स्वीकृत विधि र प्रक्रिया अवलम्वन गरी गरिने छ । प्रकोपको प्रकृति साथै व्यवस्थापकीय हिसावले स्थानीय, जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय स्तरको घटना अभ्यास गर्न उपयोगी सन्दर्भ सामग्रीहरू निम्न रहेका छन्ः-

(१)नारायण प्रसाद मरासिनी, सूर्य नारायण श्रेष्ठ, रञ्जन ढुंगेल र तीर्थराज जोशी, २०६७ । विद्यालयको निमित्त विपद् पुर्वतयारी एवं पूर्व-अभ्यास हाते पुस्तिका । भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाज, अमेरिकन रेडक्रस र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी । काठमाण्डौ।

(२)प्राक्टिकल एक्शन नेपाल, २०१६ (सन्) । हावाहुरी प्रकोपको कृत्रिम घटना अभ्यास । काठमाण्डौं । https://www.preventionweb.net/publication/mock-flood-exercises-communities-utilising-community-based-early-warning-systems

(३)National Disaster Risk Reduction and Management Authority (२०२०). SIMULATION EXERCISE MANUAL, NEPAL. A Guide for Planning, Designing, and Facilitating a Simulation. Exercise for Disaster Preparedness and Response. NDRRMA with TAYAR Nepal. Kathmandu.

(४) राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण (सन् २०२०)। विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्यका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास योजना विकास, कार्य ढाँचा र सहजीकरण मार्ग– निर्देशिका

। प्राधिकरणका लागि यूएसएआइडीको तयार नेपाल – विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन परियोजनाको सहयोगमा सन् २०२० मा तयार गरिएको ।

(५) विपद् व्यवस्थापन निर्देशनालय नेपाली सेना, २०७४।सामुदायिक विपद् प्रतिकार्य तालिम पाठ्यक्रम।

परिच्छेद ५: समन्वय र सहकार्य

५.१ संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूह बिचको समन्वय र सहकार्य स्थानीय शिक्षा समूहको सञ्चालन र सदस्य संस्था बिचको समन्वय कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिम गरिनेछ । समूहको नियमित तथा अन्य बैठकमा विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धमा छलफल गरिनेछ । समूहका सदस्य बीच सम्पर्क र समन्वय गर्न सदस्य संस्थाका सम्पर्क व्यक्तिको नाम, सम्पर्क नम्बर अनुसूची १ मा संलग्न गरिएको छ ।संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शिक्षा समूहबीच कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिम विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा आपसी समन्वय र सहकार्य हुनेछ । आपसी समन्वय गर्न संघीय, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह शिक्षा समूहका सम्पर्क व्यक्तिको समन्वय संयन्त्र स्थापना गरिनेछ । सम्पर्क व्यक्तिहरूको नाम, सम्पर्क नम्बर तथा अन्य आवश्यक विवरण सहितको अन्तरतहगत सम्पर्क सूची तयार गरी सम्बन्धित सबैको पहुँचमा हुने गरी इएमआइएस डाटाबेसमा राखिएको छ । सम्बन्धित तहका समूहबाट सम्पर्क व्यक्तिको जानकारी प्राप्त गरी सम्पर्क सूचीलाई क्रमशः अद्यावधिक गरिनेछ ।

५.२ अन्तरविषयगत तथा निकायगत समन्वय र सहकार्यः स्थानीय शिक्षा समूहको अन्तरविषयगत समूहसँग नियमित समन्वय र सहकार्य हुनेछ । आपसी समन्वय गर्न स्थानीय तहमा सम्बन्धित समूहका सम्पर्क व्यक्ति चयन गरी समन्वय संयन्त्र स्थापना गर्न पहल गरिने गरिनेछ । रास्कोट नगरपालिकामा निम्न समूहहरू रहेका छन् ।

(क) खानेपानी, सरसफाइ र स्वास्थ्य प्रवर्द्धन (वास),

(ख) स्वास्थ्य,

(ग) आपत्कालीन आश्रयस्थल,

(घ) खाद्य सुरक्षा,

(ङ) पोषण,

(च) शिक्षा,

(छ) शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन,

(ज) आपत्कालीन सञ्चार

शिक्षा समूहका लागि अन्य समूहबाट तोकिएका सम्पर्क व्यक्तिहरूको अद्यावधिक विवरण अनुसूची १ मा राखिएको छ । आपसी समन्वय र सहकार्य प्रवर्द्धन गर्न सम्बन्धित समूहका प्रतिनिधिलाई शिक्षा समूहको बैठकमा आमनत्रण गरिनेछ । साथै अन्य समूहसँग साथै निकायसँग सम्पर्क गर्न शिक्षा समूहबाट अनुसूची १ बमोजिमका सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको छ ।

परिच्छेद ६: सूचना व्यवस्थापन, सञ्चार तथा पैरवी

६.१ सूचना व्यवस्थापन

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ मा उल्लेख भए बमोजिम स्थानीय शिक्षा समूहले विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका चरणमा शिक्षा क्षेत्रको तथ्याङ्क व्यवस्थापन र सूचना सम्प्रेषणको कार्य निम्न प्रक्रियामा गर्नेछ:

क) स्वीकृत विधि र प्रक्रिया प्रयोग गरी समग्र विपद् जोखिम सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने,

ख) सङ्कलित तथ्याङ्कलाई तोकिएको उपयुक्त विद्युतीय वा छपाइ अवस्थामा सुरक्षित भण्डारण गर्ने,

ग) तथ्याङ्कको विश्लेषण गरी उपयुक्त प्रतिवेदन, सूचना वा सचेतना सामग्री तयार गर्ने र

घ) प्रतिवेदन, सूचना वा सचेतना सामग्री प्रकाशन/सम्प्रेषण गर्ने गराउने ।

६.२ सञ्चार तथा पैरवी

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि शिक्षा समूह सञ्चालन कार्यविधि, २०७९ मा उल्लेख भए बमोजिम अन्तर समूहगत (अन्य क्लस्टरहरूसँग) समन्वय र रिपोर्टिङ्ग गर्नेछ । सञ्चार वृक्ष तथा सम्पर्क व्यक्तिहरूको सूची अनुसूची १ मा दिइएको छ ।

६.३ सञ्चार र पैरवी योजना

सञ्चार तथा पैरवी कार्ययोजना विपद् परिदृश्यहरूको पूर्वतयारी खण्डमा समेटिएको छ।

घ) सञ्चार सामग्री उत्पादनका लागि ढाँचा

वृहत विद्यालय सुरक्षाका लागि सञ्चार तथा सम्प्रेषण रणनीति, २०७५ को अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिनेछ ।

ङ) स्थानीय सरकार र विद्यालयमा सम्पर्क व्यक्तिहरूका लागि अभिमुखीकरण

वृहत विद्यालय सुरक्षाका लागि सञ्चार तथा सम्प्रेषण रणनीति, २०७५ को अनुसूची ६ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिनेछ ।

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
जेठ देखि असोज सम्म	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट हावाहुरी सम्बन्धी सन्देश प्रशारण गर्ने, गराउने	नगरपालिका	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका
वर्षैभरि	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य उपयुक्त माध्यमबाट भूकम्प सम्बन्धी सन्देश प्रशारण गर्ने, गराउने	नगरपालिका	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका
वर्षैभरि	रेडियो, टिभि, पत्रिका तथा अन्य	नगरपालिका	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
	उपयुक्त माध्यमबाट आपत्कालीन अवस्थामा पठनपाठन निरन्तरता सम्बन्धी छलफल, लेख रचना लगायतका जानकारीमूलक सामग्री प्रशारण गर्ने, गराउने				

परिच्छेद ७: अनुगमन र समीक्षा

७.१ अनुगमन संयन्त्र र कार्यसूची

कार्यविधि बमोजिम रास्कोट नगरपालिकाले गठन गरेको कार्यदलले योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्नेछ । अनुगमन कार्यदलको कार्यसूची देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(१)कार्ययोजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन गर्ने,
(२)विपद् प्रतिकार्यको प्रभावकारिताको विशेष अनुगमन गर्ने,
(३)पठनपाठन निरन्तरताको अनुगमन गर्ने,
(४)योजनाको मध्यावधि मूल्याङ्कन योजना कार्यान्वयनको दोस्रो वर्षको फागुन महिनामा गर्ने र आगामी वर्षको योजना परिमार्जन गर्न सुझाव सिफारिश गर्ने ।
(५)योजनाको अन्तिम मूल्याङ्कन गर्ने र योजना परिमार्जन गर्न सुझाव सिफारिश गर्ने ।

७.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्ययोजना

अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्ययोजनाको सारांश विवरण तालिका ७.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ । अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्यदलले आवश्यकता अनुसार कार्यतालिकामा क्रियाकलाप थप, समय र स्थानमा सामान्य संशोधन गर्न सक्नेछ ।

तालिका ७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्ययोजना

समय अवधि	क्रियाकलाप	स्थान	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
चौमासिक	नियमित अनुगमन	नगरपालिका स्तरमा	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका
मासिक	विपद् प्रतिकार्यको अनुगमन	नगरपालिका स्तरमा	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका
साप्ताहिक	आपत्कालीन अवस्थामा पठनपाठनको अनुगमन	नगरपालिका स्तरमा	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका
अर्धवार्षिक	मध्यावधि मूल्याङ्कन	नगरपालिका स्तरमा	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका
वार्षिक	अन्तिम मूल्याङ्कन	नगरपालिका स्तरमा	नगरपालिका	स्याक नेपाल	नगरपालिका

९.३ योजनाको समीक्षा र परिमार्जन

कार्यान्वयनको अनुभव र सिकाइका आधारमा यस योजनाको वार्षिक रूपमा समिक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गरिने छ । स्थानीय शिक्षा समूहले आवश्यकता महशुस गरेमा सो अगावै पनि कार्य योजनामा परिमार्जन गर्न सकिने छ ।

मध्यावधि मूल्याङ्कनबाट प्राप्त सुझाव र सिफारिशका आधारमा तेस्रो वर्षमा तथा अन्तिम मूल्याङ्कनबाट प्राप्त सुझाव र सिफारिसका आधारमा पाँच वर्ष पुरा भएपछि थप समीक्षा गरी आवश्यक परिमार्जन गरिनेछ ।

अनुसूची

१. नगर शिक्षा समितिको विवरण
२. स्थानीय शिक्षा समूहका संस्था र सम्पर्क व्यक्तिको सूची
३. पालिका र विद्यालयका विपद् सम्पर्क व्यक्तिको विवरण
४. अन्य समूहका सम्पर्क व्यक्तिको सूची
५. पालिकाका जनप्रतिनिधिहरुको विवरण
६. योजना तर्जुमाका लागि आधारभूत अध्ययन
७. अस्थायी सिकाइ केन्द्रका नमूना ढाँचाहरू,
८. सञ्चार-वृक्ष चित्र
९. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फाराम
१०. सन्दर्भ सामग्रीहरुको सूची

रास्कोट नगरपालिका
शिक्षा क्षेत्रको विपत पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना
आपतकालिन अवस्थामा शिक्षाको निरन्तरता निर्देशिका

१ पृष्ठभूमि

विद्यालयहरु समय समयमा विभिन्न प्रकोपका घटनाबाट प्रभावित हुन्छन् र आपतकालिन अवस्थामा बालबालिकाहरुले सिकाई तथा विकासका अवसरमा सहभागी हुने अवसर गुमाउंदछन् । यसलाई आपतकालिन अवस्थाको शुरुदेखि नै सम्बोधन गर्नका लागि यो निर्देशिका तयार गरिएको छ ।

२ यस निर्देशिकाको उद्धेश्य

१ जुनसूकै विपतको घटना पश्चातको समयमा पनि छिटो भन्दा छिटो कक्षा सञ्चालन गर्ने ।

२ बालबालिकाहरुलाई उनीहरुमा परेको मानसिक समस्यालाई समयमै न्यनीकरण गरी सिकाईका लागि तयार बनाउने ।

३ सिकाईको लय र चक्रलाई नियमित गराउने ।

३ सम्भावित विपतका घटनाहरुमा आधारित शिक्षा निरन्तरता योजना

३.१ भुकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागी महामारी

३.१.१ भुकम्पले ठुलो क्षेत्रलाई एकै पटक प्रभावित पार्ने मानवीय, भौतिक तथा प्रणालीगत समस्या पनि निम्तिन सक्ने भएको हुदा घटना पश्चातको समयमा तुरुन्त नियमित कक्षा सञ्चालन गर्न सम्भव हुदैन । तसर्थ यस समयमा तपशिल बमोजिमको समय रेखालाई पालना गर्न उपयुक्त रहन्छ ।

समय	क्रियाकलाप	जीम्मेवार	सहयोग
पहिलो २४ घण्टा	१ विद्यार्थी र शिक्षक कर्मचारीको स्वास्थ्य र सुरक्षा निश्चित गर्ने र सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने २ सबैलाई पारीवारीक पुर्नमिलन गराउने ३ क्षतिका सूचनाहरु संकलन गर्ने र रुजु गरेर वडाको शिक्षा सम्पर्क व्यक्तिलाई दिने	विपत फोकल शिक्षक, प्रअ, अन्य जीम्मेवारी तोकिएका शिक्षक	विव्यस अध्यक्ष
पछिल्लो ७२ घण्टा	१ क्षती विवरणलाई विव्यसको बैठकबाट पारीत गरी पालिकामा पठाउने २ अस्थायी सिकाई केन्द्र सञ्चालन गर्ने स्थान र पद्धती टुंगो लगाई श्रोत संकलन योजना बनाउने ३ सिकाई निरन्तरताको योजना बनाउन कुनै १ देखी ३ जना शिक्षकलाई जीम्मा दिने विद्यार्थी तथा शिक्षक कर्मचारीको स्वास्थ्य सुरक्षाको साधारण जानकारी लिने	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा र पालिका
७ दिन	१ श्रोत संकलन सुरुवात गर्ने २ अस्थायी सिकाई केन्द्र तयारी शु गर्ने ३ शिक्षकलाई आवश्यक तालिमको शुरुवात गराउने	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय

	४ समन्वयहरुको शुरुवात गर्ने		
१५ दिन	१ अस्थायी सिकाई केन्द्र सञ्चालन शुरुवात २ शिक्षकको आधारभूत तालिमको समापन, ३ अभिभावक भेटघाटको योजना	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय
१ महिना	१ विद्यार्थीलाई सामग्री वितरण २ अस्थायी सिकाई केन्द्रको स्तरोन्नती शुरुवात ३ नियमित कोर्षको सिकाई शुरुवात	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय
३ महिना	१ अस्थायी सिकाई केन्द्रको स्तरोन्नती २ स्थायी संरचनाको व्यवस्थापन शुरुवात ३ अभिभावक अन्तरक्रिया ४ नियमित सिकाईको निरन्तरता	विव्यस अध्यक्ष, प्रअ र विपत फोकल शिक्षकका साथै जेसी फोकल शिक्षक	वडा, पालिका र अन्य सहयोगी निकाय

३.१.२ यसरी सिकाई निरन्तरता दिनका लागि विद्यालयगत रुपमै तयारी गर्नुपर्दछ भने पालिकाले पनि विद्यालयगत रुपमै योजना बनाउन लगाई आवश्यकताका आधारमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।

३.१.३ आवश्यक तालिमहरु

क) आपतकालिन अवस्थामा शैक्षिक निरन्तरता तालिम १ दिन

ख) मनोसामाजिक समस्या पहिचान र शिक्षण तालिम ३ दिन

ग) प्राथमिक उपचार तालिम

३.४ आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन

क) कार्यरत शिक्षकबाट

ख) अस्थायी स्वयंसेवक शिक्षकबाट

ग) सम्बन्धित सहयोगी साझेदार संस्थाहरुबाट

३.४.१ पलिका स्तरमा शिक्षण सिकाई निरन्तरताका लागि फोकल पर्सन तोकिने छ र सम्भव भए सम्म वडागत रुपमा नै शिक्षण सिकाई निरन्तरतालाई गुणस्तरीय बनाउन सहायता प्रणाली तयार गरिने छ । यस कार्यको सुनिश्चितता शिक्षा शाखा प्रमुख र शिक्षा क्लष्टरबाट गरिने छ ।

३.४.२ आवश्यक भौतिक तथा शैक्षिक सामग्रीहरुको विद्यालयगत र पालिका तथ्यांक व्यवस्थापन गरी एकै प्रणालीबाट सहयोग प्रदा नगरिने छ ।

३.४.३ सम्बन्धित सहयोगी साझेदार संस्था तथा शैक्षिक संस्थाहरु संग समन्वय गरी स्वयंसेवक शिक्षकको रोष्टर लिष्ट तयार गरिने छ ।

समाप्त